

U cilju sistematizacije aktivnosti Opštine Kotor na podsticajima za razvoj preduzetništva, povećanju transparentnosti i lakše komunikacije sa preduzetnicima, a u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi ("Sl.list CG" br 038/20 član 26 i član 27) i Odluci o organizaciji i načinu rada lokalne uprave ("Sl.list CG" - opštinski propisi, br.046/19 član 13,tačka 3), Skupština Opštine Kotor na sjednici održanoj dana_____donijela je

**PROGRAM RAZVOJA
PREDUZETNIŠTVA U OPŠTINI KOTOR
2021 - 2024**

Maj, 2021

SADRŽAJ PROGRAMA:

	<i>str.</i>
LISTA SKRAĆENICA.....	3
I PRAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE PROGRAMA.....	4
II POVEZANOST SA STARTEŠKIM DOKUMENTIMA.....	5
III UVOD.....	6
- PREDUZETNIŠTVO – NEOPHODNA POKRETAČKA SNAGA SVAKE EKONOMIJE.....	6
- ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA.....	8
IV VIZIJA ZA BUDUĆNOST.....	23
- KOTOR - GRAD PO MJERI PREDUZETNIKA.....	23
- KOTOR - SMART CITY.....	27
- ZELENO PREDUZETNIŠTVO	29
V PROGRAM PODSTICAJNIH MJERA.....	33
- SVRHA I CILJEVI	33
- KORISNICI.....	33
- NOSILAC.....	33
- PODRUČJA PROGRAMA.....	33
VI UPRAVLJANJE, MONITORING I IZVJEŠTAVANJE.....	44
VII AKCIONI PLAN I FINANSIJSKI OKVIR ZA 2021. GODINU.....	45

LISTA SKRAĆENICA

<i>BDP</i>	<i>Bruto domaći proizvod</i>
<i>BSC SEE</i>	<i>Business Friendly City South East Europe (Gradovi sa "prijateljskim" poslovnim ambijentom u JI Evropi)</i>
<i>COSME</i>	<i>Program EU za konkurentnost MSP</i>
<i>EU</i>	<i>Evropska unija</i>
<i>IRFCG</i>	<i>Investiciono-razvojni fond Crne Gore</i>
<i>JLS</i>	<i>Jedinica lokalne samouprave</i>
<i>JP</i>	<i>Javno preduzeće</i>
<i>JPP</i>	<i>Javno privatno partnerstvo</i>
<i>JPD</i>	<i>Javno - privatni dijalog</i>
<i>LPZ</i>	<i>Lokalno partnerstvo za zapošljavanje</i>
<i>LS</i>	<i>Lokalna samouprava</i>
<i>MLC</i>	<i>Maritime Labor Convention (Konvencija o pomorcima)</i>
<i>MMSP</i>	<i>Mikro, mala i srednja preduzeća</i>
<i>MPRR</i>	<i>Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja</i>
<i>MONSTAT</i>	<i>Zavod za statistiku Crne Gore</i>
<i>MORT</i>	<i>Ministarstvo održivog razvoja i turizma</i>
<i>MSP</i>	<i>Mala i srednja preduzeća</i>
<i>PPG</i>	<i>Poljoprivredno porodično gazdinstvo</i>
<i>PPP</i>	<i>Public Private Partnership (Privatno-javno partnerstvo)</i>
<i>SDI</i>	<i>Strane direktne investicije</i>
<i>SBA</i>	<i>Small Business Act (Akt o malom biznisu)</i>
<i>SWOT Analiza</i>	<i>Strenghts Weaknesses Opportunities & Threats Analysis (Analiza snaga, slabosti, šansi i prijetnji)</i>
<i>UNDP</i>	<i>Program Ujedinjenih nacija za razvoj</i>

Napomena: " Svi pojmovi upotrijebljeni u ovom dokumentu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koji se odnose."

I PRAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE PROGRAMA

Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor (u daljem tekstu: Program) predstavlja šemu podsticajnih mjera za razvoj preduzetništva pružanjem finansijske i nefinansijske pomoći od strane lokalne samouprave.

Sprovođenje mjera koje predstavljaju pomoć male vrijednosti obavlja se u skladu sa **Zakonom o kontroli državne pomoći** ("Sl.list CG", br.12/18) i **Uredbom Komisije (EU)** broj 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine **o primjeni članova 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći)** (Službeni list Evropske Unije L 352/1).

Shodno **Statutu Opštine Kotor** ("Sl.list CG"- opštinski propisi, br. 37/19), Opština uređuje i obezbjeđuje uslove za razvoj preduzetništva.

Na osnovu člana 13, stav 1, tačka 3 **Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne uprave** ("Sl. List CG"- opštinski propisi, br. 046/19) Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj vrši poslove uprave koji se odnose na pripremanje programa aktivnosti i načina stimulisanja preduzetničkih aktivnosti na lokalnom nivou.

U **Zakonu o lokalnoj samoupravi** ("Sl.list CG", br. 002/18, 034/19 i 038/20) u članu 26, stav1, tačka 3 propisano je da Opština u skladu sa zakonom donosi planove i programe za pojedine oblasti, a u članu 27, stav 1, tačka 6 da uređuje i obezbjeđuje uslove za razvoj preduzetništva.

Iznos sredstava potrebnih za realizaciju ovog Programa biti će određen u **Odluci o budžetu Opštine Kotor** za svaku kalendarsku godinu posebno.

II POVEZANOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Prilikom izrade Programa razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024 primijenjen je princip usklađenosti sa najvažnijim strateškim dokumentima na lokalnom, nacionalnom i evropskom nivou.

Okvir za izradu Programa predstavljaju sledeća dokumenta:

- Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020 - 2024
- Pravci razvoja Crne Gore 2018 - 2021
- Strateške smjernice za razvoj MSP 2018 - 2021
- Strategija razvoja MMSP u Crnoj Gori za period 2018 - 2022
- Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020 – 2024
- Nacionalna Strategija održivog razvoja do 2030.
- Program pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji 2020 - 2022
- Strategija Evropa 2020
- Akt o malim preduzećima (Small Business Act)

U **Strateškom planu razvoja opštine Kotor 2020 - 2024**, u dijelu specifični strateški cilj: 2. Razvoj ekonomskih aktivnosti , Prioritet 2.1. Razvojni programi, strategije, projekti, a u okviru projektne ideje 2.1.2 Razvoj preduzetništva, planirana je izrada Programa razvoja preduzetništva, finansijska podrška ženskom preduzetništvu, preduzetništvu mladih i započinjanju biznisa. Takođe, planirana je podrška klasterima i udruženjima preduzetnika, kao i formiranje Privrednog savjeta.

Dokument **Pravci razvoja Crne Gore 2018 - 2021** identifikuje preduzetništvo kao jedan od strateških prioriteta i uključuje preduzetništvo u pravac razvoja “pametna rast”, kao mehanizam unapređenja poslovnog okruženja. Realizacijom odgovarajućih reformskih mjera i aktivnosti kreira se poslovni ambijent podsticajan za investiranje i razvoj preduzetništva, odnosno za podizanje nivoa ekonomije i time povećanje standarda građana, uz otvaranje novih radnih mjesta. U odjeljku 4.1.2. Mala i srednja preduzeća navodi se: “Od posebnog značaja je razvoj preduzetništva i bolje korišćenje razvojnih potencijala malih i srednjih preduzeća u sektorima koji će dati značajan doprinos privrednom rastu i razvoju i konkurentnosti ekonomije”. Predložene mjere u okviru sprovođenja politike razvoja MSP su: unapređenje mehanizama finansijske podrške MSP kroz unapređenje pristupa finansijama za lica koja planiraju da započnu biznis i za MSP koja teže da poboljšaju efikasnost i produktivnost svog poslovanja, unapređenje preduzetničke infrastrukture, jačanje preduzetničkih znanja i vještina i unapređenje konkurentnosti MSP.

Strateške smjernice za razvoj MSP 2018 - 2021 je dokument koji je predstavljao polaznu osnovu za izradu Strategije MMSP u Crnoj Gori za period 2018-2020. godine. U okviru strateške smjernice 4.2 Unapređenje preduzetničke infrastrukture i jačanje preduzetničkih znanja i vještina predložena je mjera unapređenja informativne, savjetodavne i finansijske podrške za osnivanje novih preduzeća. Dalje unapređenje pristupa i raspoloživosti finansijskim sredstvima predstavlja neophodan preduslov kako za osnivanje novih, tako i za jačanje produktivnosti preduzeća koja već posluju, pri čemu treba težiti usklađivanju sa potrebama i tražnjom od strane preduzetnika, kako bi što više preduzetnika dobilo finansijsku podršku. Unapređenjem finansijske ponude doprinijeće se povećanju broja MMSP i otvaranju novih radnih mjesta, povećanju BDP-a i postizanju dinamičnijeg regionalnog razvoja.

Vizija **Strategije razvoja MMSP u CG za period 2018 - 2022** je “razvijena tržišna ekonomija, koja ima konkurentan sektor MMSP, u kojoj je prihvaćen koncept održivog razvoja zasnovanog na znanju i inovativnosti i koji doprinosi jačanju Crne Gore kao preduzetničkog društva”. Za ostvarivanje vizije definisano je pet strateških ciljeva: poslovni ambijent, pristup finansijama, olakšavanje sticanja potrebnih znanja i vještina, jačanje konkurentnosti i promocija preduzetništva mladih, žena i socijalnog preduzetništva.

Cilj **Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020 - 2024** je promovisanje preduzetništva unutar svake komponente sistema učenja gdje je to objektivno moguće (od osnovnog obrazovanja do univerzitetskog, kao i kroz sistem obrazovanja odraslih). Strateški cilj 2 Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020 - 2024 godine je: Unaprijediti realizaciju preduzetničkog učenja u okviru neformalnog obrazovanja, kreiranog prema potrebama sektora MSP i određenih ciljnih grupa čime se utiče na podizanje performansi preduzeća zasnovanih na znanju i čime se stvara osnov za smanjenje stopenezaposlenosti. U okviru strateškog cilja 2 sadržani su sledeći operativni ciljevi: OC1: Poboljšati razvoj preduzetničkih kompetencija, znanja i vještina kroz organizovanje specijalnih obuka za MSP i OC2: Unaprijediti vještine i preduzetničke kompetencije za različite ciljne grupe (nezaposleni, mladi, žene, odrasli itd.)

Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine u području 4. Ekonomski resursi - Uvođenje zelene ekonomije, i u okviru strateškog cilja 4.7 Povećati nivo konkurentnosti crnogorske ekonomije za održivi razvoj i zelena radna mjesta, planirane sumjere jačanja lokalne preduzetničke infrastrukture i poslovnog ambijenta za razvoj preduzetništva i MSP, kao i pokretanje i realizovanje stimulativnih programa finansiranja radi omogućavanja bolje raspoloživosti, dostupnosti i pristupa finansijama za preduzetnike i MSP, posebno inovativno i izvozno orijentisana preduzeća.

Evropska Unija ističe preduzetništvo i industriju kao jedan od prioriteta za budućnost evropske privrede. Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor je usklađen sa **Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji 2020-2022 i pregovaračkim poglavljem 20. Preduzetništvo i industrijska politika** (potpoglavlje mala i srednja preduzeća) čiji glavni cilj je unapređenje preduzetničkog i inovativnog duha preduzeća, konkurentnosti crnogorske industrije, kapaciteta i konkurentne sposobnosti privrednih subjekata na tržištu kao i stvaranje povoljnog poslovnog okruženja unutar EU. Prema smjernicama Strategije **Evropa 2020** navedeni principi imaju za cilj stvaranje adekvatnog ambijenta za poslovanje, povećanje domaćih i stranih investicija, unapređenje poslovanja malih i srednjih preduzeća, povećanje industrijske proizvodnje i dalje jačanje konkurentnosti. Pored toga, glavni prioriteti **Akta o malim preduzećima (Small Business Act)** su promocija preduzetništva, manje regulativnog tereta, pristup finansijama i pristup tržištima i internacionalizacija.

- **PREDUZETNIŠTVO – NEOPHODNA POKRETAČKA SNAGA SVAKE EKONOMIJE**

Za preduzetništvo se može reći da je staro koliko i ljudska civilizacija, a puni procvat preduzetništvo dobija s razvojem kapitala u kome se spajaju želje sa ličnim bogatstvom.

ŠTO ZNAČI BITI PREDUZETNIK?

Tragajući za definicijom preduzetništva pojavljuju se više njih, kao što se može vidjeti iz tabele koja slijedi, gdje su iznijete definicije preduzetništva stvarane u posljednjih dvjesto godina.

Autor:	Definicija:
Say (1800. god.)	Preduzetnik premješta ekonomske resurse iz jedne oblasti niže, u drugu oblast više produktivnosti i većeg dohotka.
Knight (1921. god.)	Profiti proizašli iz neizvjesnosti i rizika.
Schumpeter (1934. god.)	Novim kombinacijama organizacionih formi firme - ostvarivanje novih proizvoda, novih usluga, novih izvora sirovina, novih metoda proizvodnje, novih tržišta, novih formi organizacije.
Hoselitz (1952. god.)	Neizvjesnost rezultata...koordinacija produktivnih resursa... uvođenje inovacija i nabavljanja kapitala.
Cole (1959. god.)	Svrishodne aktivnosti započinjanja i razvijanja profitno orijentisanog posla.
Casson (1982. god.)	Odlučivanje i promišljanje o koordinaciji oskudnim resursima.
Gartner (1985. god.)	Stvaranje nove organizacije.
Sevenson, Roberts & Grousbeck (1989. god.)	Traganje za povoljnostima bez obzira na tekuće kontrolisane resurse.
Stephen Spinelli (1999. god.)	Preduzetništvo je način mišljenja, rezonovanja i akcije, koje prožima opsjednutost prilikama, sveobuhvatnošću u pristupu i izbalansiranom vođenju.

Analizom svih ovih iznijetih definicija uočavaju se suštinski elementi preduzetništva iskazani kroz godine:

- kreativnost, ideja, inovacija, promjena, konkurentnost;
- prikupljanje resursa i formiranje ekonomske organizacije;
- šanse za zaradom (profitom) nasuprot riziku i neizvjesnosti.

Ovim pristupom se postižu rezultati u stvaranju, uvećanju, realizovanju i obnavljanju vrijednosti, ne samo za vlasnike nego i za druge koji su u direktnoj ili indirektnoj vezi sa procesom poslovnog poduhvata.

Evropska Komisija vidi preduzetništvo kao korišćenje šansi i ideja i njihovo transformisanje u vrijednost za druge koja može biti finansijska, kulturna ili socijalna.

Uspješni preduzetnici su inovatori, pokretači, kreatori. Uspješni preduzetnici nisu važni samo za donošenje boljih finansijskih promjena društvu u kojem žive i ekonomiji u kojoj posluju, već su oni i nosioci ukupnog napretka. Uspješni mali biznisi stvaraju višestruku dobrobit kako na lokalnom tako i na nacionalnom planu. Osim uticaja na rast ekonomije, preduzetnici stvaraju nova radna mjesta. Uspješno bavljenje preduzetništvom zahtjeva raznolikost proizvodnih i uslužnih djelatnosti, što utiče na povećanje proizvodno-trgovinskog lanca i smanjenje nezaposlenosti. Lokalno stanovništvo, koje je ujedno i partner preduzetnika, takođe je upućeno na proizvode i usluge koje preduzetnici pružaju, jer su im na dohvata ruke. Sve to kupovnu moć i ekonomsku situaciju lokalne zajednice čini stabilnijom.

Uspjeh svakog preduzetnika čini uspjeh društva u cjelini. Sigurnost zaposlenih i njihovih porodica, zadovoljstvo potrošača, kao i povoljna ekonomska klima okruženja su povezani faktori razvoja ekonomije svake države. Zato je veoma važno stvoriti povoljno okruženje za razvoj preduzetništva, podržati i ohrabriti sve ljude koji žele da se upuste u preduzetničke vode svjesni da je kontinuirani rad najveća životna investicija. Vodeći američki stručnjak Brian Tracy za razvoj ljudskih potencijala i ličnog razvoja, pisac, motivacioni govornik i biznis trener je rekao:

“Ciljevi vam omogućavaju da kontrolišete smjer promjena u svoju korist”

- ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Kotor je grad, opština i luka na crnogorskoj obali, lociran u krajnjem sjeveroistočnom dijelu Bokokotorskog zaliva. Boka Kotorska je 1997. godine zvanično uvrštena u Asocijaciju 28 najljepših zaliva svijeta. Zahvaljujući svojoj srednjovjekovnoj arhitekturi i mnogobrojnim spomenicima kulturnog naslijeđa, Kotor je od 1979. godine uvršten u UNESCO-vu listu "Svjetske prirodne i kulturne baštine".

Teritorija opštine Kotor obuhvata pojas otvorenog mora u dužini od 25,6km (od uvale Bigovo na granici sa opštinom Tivat do uvale Jaz) i obale unutrašnjeg Kotorskog - Risanskog zaliva dužine 47,6km.

Kotor je sa jugoistočne strane opasan krečnjačkim masivima planine Lovćen, sa sjeverozapadne ograncima planine Orjen.

U blizini Kotora su dva poluostrva, Vrmačko i Devesinjsko, koje razdvaja tjesnac Verige. U risanskom zalivu su dva ostrva, jedno prirodno, sv. Đorđe (sv. Juraj), i jedno vještačko, ostrvo Gospe od Škrpjela.

Opštinu Kotor karakterišu povoljni klimatski uslovi i geografski položaj i socio-ekonomski uslovi za rad i život, kao i drugi razvojni potencijali slični onima na nivou regiona.

OPŠTINA KOTOR	
Površina	335km ²
Broj stanovnika*	22603
Gustina naseljenosti	68 stanovnika/km ²
Broj naselja	56

Izvor: Monstat, popis iz 2011 godine

Broj stanovnika se u periodu od 2011. do 2019. godine povećao za 0.66%. U 2018. godini, broj stanovnika opštine Kotor činio je 3,6% populacije Crne Gore i oko 14% populacije primorskog regiona. Prirodni priraštaj u opštini Kotor je pozitivan i za 2019. godinu je 34 stanovnika.

Tabela 1: *Procijenjeni broj stanovnika (Izvor: Monstat)

Broj stanovnika u opštini Kotor		
2011	2018	2019
22603	22683*	22753*

ZAPOSLENOST

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje broj zaposlenih se u periodu od 2011. do 2018. godine povećao za 15% (od 2011. do 2019. godine za 22,9%). Zaposleni u Kotoru čine 3,8% ukupne zaposlenosti u Crnoj Gori i 13,5% radne snage zaposlene u primorskom regionu.

Odnos između broja registrovanih zaposlenih i broja stanovnika u opštini u 2018. godini iznosi 0,32 (na nivou Crne Gore je 0,31). U 2019. godini taj odnos je bio 0,34.

Broj registrovanih zaposlenih u odnosu na broj penzionera u decembru 2019. godini je iznosio 1,58.

Tabela 2: Broj zaposlenih i nezaposlenih u opštini Kotor (Izvor: Monstat, Zavod za zapošljavanje)

Broj zaposlenih i nezaposlenih u opštini Kotor				
	2011	2016	2018	2019
zaposleni	6298	6838	7243	7743
nezaposleni	958	764	532	479

Prosječna zarada 2018. iznosila je 508 eura, a platni fond per capita u opštini Kotor 161 euro, što je 103,1% prosjeka Crne Gore (155,14 eura). U septembru 2019. prosječna plata u opštini Kotor je bila veća od prosjeka u Crnoj Gori (511 eura) i iznosila je 537 eura. Platni fond per capita iznosio je 182,7 eura.

U 2018. godini ukupno 275 lica je bilo uključeno u sezonsko zapošljavanje.

Što se tiče nezaposlenosti u opštini Kotor, zabilježeno je smanjenje broja nezaposlenih u periodu od 2011. do 2018. godine za 44,5% (od 2011. do 2019. godine za 50%). U 2018. godini, nezaposleni predstavljaju 2,34% ukupnog stanovništva opštine, što je značajno ispod prosjeka u Crnoj Gori (6,65%).

Učešće žena u ukupnoj nezaposlenosti u opštini Kotor za 2018. godinu je iznosilo 56%. Od ukupnog broja nezaposlenih, 35,3% su bile osobe starosti do 30 godina, dok je 26,7% nezaposlenih osoba bilo starije od 50 godina.

Kada je riječ o oglašenim slobodnim radnim mjestima, ukupno 1793 radnih mjesta je bilo

oglašeno u 2018. godini. Posmatrano po djelatnostima, najveći broj slobodnih radnih mjesta oglašen je u sektoru trgovine (26,8%), uslugama smještaja i ishrane (17,1%) i građevinarstvu (16,4%).

Bitno je napomenuti da u statistici o zaposlenosti i nezaposlenosti ne ulaze kotorskipomorci jer se ne zapošljavaju preko ZZZCG pa nemamo uvid o broju aktivnih pomoraca, kategorijama pomoraca i zvanjima, njihovom zapošljavanju i sl.

U Crnoj Gori je formirano Udruženje agencija za posredovanje pri zapošljavanju pomoraca Crne Gore čije sjedište je u Kotoru. Ipak, veliki broj naših pomoraca zapošljava se preko stranih agencija, pa nemamo registre pomoraca, a što predstavlja jedan od najbitnijih zahtjeva konvencije MLC - Maritime Labor Convention.

Deficitarna zanimanja u opštini Kotor

Tokom 2018. godine, najdeficitarnija zanimanja su bila zanimanja sa srednjom stručnom spremom, među kojima su trgovci, obrađivači metala, automehaničari, zanimanjadrumskeg saobraćaja, ali i prirodno - matematička zanimanja. (Izvor: Analiza lokalnih tržišta rada u Crnoj Gori, www.eesp.me).

Uzimajući u obzir viziju razvoja opštine (poglavlje IV ovoga Programa), sa sigurnošću možemo utvrditi da će deficitarna zanimanja u opštini biti u oblasti ICT sektora, tehničari i inženjeri tj. tzv. pametna radna snaga kao uslov za razvoj "pametnog" grada.

Lokalno partnerstvo za zapošljavanje (LPZ)

Početkom 2020. godine formirano je Lokalno partnerstvo za zapošljavanje opštine Kotor (LPZ). LPZ predstavlja savjetodavno tijelo lokalnoj upravi u kreiranju, sprovođenju i praćenju lokalne politike zapošljavanja i lokalnih inicijativa kojima će se podsticati zapošljavanje i razvoj ljudskih resursa a na taj način i socijalno-ekonomski razvoj opštine. Članovi LPZ-a opštine Kotor su predstavnici poslodavaca, Zavoda za zapošljavanje i agencija za zapošljavanje, obrazovnih institucija i lokalne uprave.

Ključni zadaci Lokalnog partnerstva za zapošljavanje su:

- izrada predloga Strategije zapošljavanja opštine Kotor za period od 2021. - 2024. g.
- Izrada godišnjih Akcionih planova
- praćenje sprovođenja mjera planiranih u akcionim planovima zapošljavanja i priprema izvještaja
- kreiranje lokalnih inicijativa za zapošljavanje
- informisanje ključnih institucija u opštini o mogućnostima apliciranja za fondove kojisu dostupni za podržavanje sprovođenja mjera i inicijativa za zapošljavanje.

Projekat "Dalji razvoj lokalnih inicijativa za zapošljavanje" implementira se u okviru Programa EU i CG za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu. Počeo je u septembru 2019. godine. Ciljne grupe projekta, koji traje 18 mjeseci, su: lokalne samouprave, socijalni partneri, nevladine organizacije, centri za socijalni rad, poslodavci, obrazovne institucije i pružaoci obuka, Zavod za zapošljavanje (nacionalni i lokalni nivo) i ostali relevantni akteri. Strateškim planom razvoja opštine Kotor 2020-2024 planirano je da Opština izdvaja sredstva za podršku tržištu rada i zapošljavanju, a u skladu sa svojim mogućnostima kako je to i predviđeno Zakonom o lokalnoj samoupravi (čl.27 st.1 tačka 15).

PRIVREDA

Broj i struktura privrednih subjekata u opštini Kotor

Prema podacima MONSTAT-a broj aktivnih privrednih društava u 2019. godini u opštini Kotor je 1349, dok je u 2018. godini bilo 1368 privrednih društava. Prema podacima Poreske uprave broj fizičkih lica koja se bave samostalnom djelatnošću tj. broj preduzetnika u 2019. godini u opštini Kotor je 346, a u 2018. godini 292.

Tabela 3: Privredni subjekti u opštini Kotor, 2018. i 2019.godina (Izvor: Monstat, Poreska uprava)

Privredni subjekti	2018	2019
Privredna društva	1368	1349
Preduzetnici	292	346
Ukupno:	1660	1695

Preduzeća koja posluju na teritoriji opštine Kotor su mikro, mala i srednja preduzeća, a dominantno mikro i mala preduzeća (99%). Velikih preduzeća nema.

Tabela 4: Podjela privrednih društava po klasi veličine, 2018. i 2019. godina (Izvor: Monstat)

Veličina preduzeća	2018	2019
Mikro i mala preduzeća	1357	1334
Srednja preduzeća	11	15
Ukupno:	1368	1349

Prema obliku svojine, preduzeća u Kotoru su dominantno u privatnom vlasništvu (99%).

Tabela 5: Podjela privrednih društava po obliku svojine, 2018. i 2019. godina (Izvor: Monstat)

Oblik svojine	2018	2019
Privatna svojina	1362	1343
Dva ili više oblika	5	5
Državna svojina	1	1
Ukupno:	1368	1349

U 2019. godini najveći broj privrednih društava u opštini Kotor registrovano je za poslove trgovine (364), zatim poslove pružanja usluga smještaja i ishrane (198), građevinarstvo (159), stručne, naučne i tehničke djelatnosti (151), poslovanje nekretninama (108),

administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (98), saobraćaj i skladištenje (84), prerađivačka industrija (71) itd.

Tabela 6: Podjela aktivnih poslovnih subjekata po sektorima djelatnosti, 2018. i 2019. godina (Izvor: Monstat)

Sektor	2018	2019
Trgovina na veliko i malo	386	364
Usluge smještaja i ishrane	192	198
Građevinarstvo	162	159
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	147	151
Poslovanje nekretninama	108	108
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	100	98
Saobraćaj i skladištenje	83	84
Prerađivačka industrija	71	71
Ostale uslužne djelatnosti	30	28
Informisanje i komunikacije	23	26
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	24	22
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	22	21
Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	5	4
Državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje	3	3
Obrazovanje	2	3
Vađenje ruda i kamena	3	3
Snadbijevanje el. energijom, gasom, parom i klimatizacija	2	2
Snadbijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa; uklanjanje otpada i slične aktivnosti	2	2
Zdravstvena i socijalna zaštita	3	2
Ukupno:	1368	1349

Prema podacima Poreske uprave, završne račune za 2018. godinu u opštini Kotor su predala 932 privredna društva. Skoro polovina tih društava, njih 442 imalo je jednog zaposlenog, sa generisanim prihodom od 9 mil. eura (3,3% ukupnog prihoda koji su ostvarila privredna društva u opštini Kotor). Dva do pet zaposlenih imalo je 353 privredna društva sa generisanim ukupnim prihodom od 28,5 mil. eura (10,7% ukupnog prihoda), a više od pet zaposlenih imalo je 137 društava sa generisanim ukupnim prihodom od 230,4 mil. eura ili 86% ukupnog prihoda.

Privredna društva koja su predala završni račun za 2018. godinu iskazala su ukupan

prihod od 267,9 mil. eura.

Tabela 7: Podaci privrednih subjekata koji su podnijeli završni račun za 2018. godinu Poreskoj upravi (izvor: Poreska uprava)

2018	
Ukupan broj privrednih subjekata koji su predali završni račun za 2018. godinu	932
Ukupan broj zaposlenih	4544
Broj preduzeća sa jednim zaposlenim	442
Broj preduzeća sa 2 do pet zaposlenih	353
Broj preduzeća sa više od 5 zaposlenih	137
Ukupan prihod	267,9 mil. eura
Ukupna dobit	19 mil. eura
Gubitak	14,7 mil. eura
Bruto isplaćeni lični dohodci	23,8 mil. eura

Tabela 8: Top 10 kompanija u 2018. godini (Izvor: Poreska uprava)

r.br.	Top 10 po ostvarenom prihodu u 2018	Top 10 po broju zaposlenih	Top 10 po ostvarenoj dobiti
1	Expo Commerce	Expo Commerce	Briv Construction
2	Imlek Boka	Briv Construction	Expo Commerce
3	Briv Construction	Daido Metal	Car Invest
4	Mivis	Komunalno Kotor	Luka Kotor
5	Drvomont	Drvomont	Imlek Boka
6	Daido Metal	Vodovod i kanalizacija Kotor	Napredak
7	Knjaz Miloš Montenegro	Dema	W&R Dinamic Comapny
8	Car Invest	Luka Kotor	Knjaz Miloš Montenegro
9	W&R Dynamic Company	DP Hotel Facility	Drvomont
10	Cogimar	Napredak	Tujko

Prema rangiranju publikacije "Poslovne novine: 100 najvećih u Crnoj Gori 2020" uspješnost kotorskih MMSP u 2019. je kako slijedi u sledećim tabelama:

Tabela 9: Mikro preduzeća koja su ušla u 100 najvećih u Crnoj Gori za 2019. godinu

r.br.	Po ostvarenom prihodu	Po broju zaposlenih	Po ostvarenoj dobiti
1	DRM Maritime Service	Larry & Brother's Company	Braća Radanović
2	Aesculap	Piastra	Pima
3	Piastra	Spasić Mašera	Inprus-Mont
4	Larry & Brother's Company	Nin	All-Ing
5	Unel	Fortezza	Palace Jelena

Tabela 10: Mala preduzeća koja su ušla u 100 najvećih u Crnoj Gori za 2019. godinu

r.br.	Po ostvarenom prihodu	Po broju zaposlenih	Po ostvarenoj dobiti
1	Mivis	Tujko	Carinvest
2	Knjaz Miloš	Surfmont	W&R Dinamic Company Limited
3	Carinvest	Carinvest	Mibost Joketić
4	Vukšić	Cogimar	Trecom
5	W&R Dinamic Company Limited	W&R Dinamic Company Limited	

Tabela 11: Srednja preduzeća koja su ušla u 100 najvećih u Crnoj Gori za 2019. godinu

r.br.	Po ostvarenom prihodu	Po broju zaposlenih	Po ostvarenoj dobiti
1	Expo Commerce	Expo Commerce	Briv Construction
2	Imlek Boka	Daido Metal	Luka Kotor
3	Briv Construction	Komunalno Kotor	Expo Commerce
4	Drvomont	Napredak	Imlek Boka
5	Daido Metal	Vodovod i kanalizacija Kotor	Vodovod i kanalizacija Kotor
6			Napredak

Prema podacima MONSTAT-a broj poslovnih subjekata u stranom vlasništvu u Crnoj Gori u 2019. godini iznosio je 12 429.

Najveće učešće poslovnih subjekata u stranom vlasništvu prema zemlji porijekla vlasnika

bilo je iz Turske (3 652), Rusije (2 217), Srbije (1 627) i Ukrajine (711).

Posmatrajući 2019. godinu najveći broj poslovnih subjekata u stranom vlasništvu zabilježen je u Podgorici i to 3 806 ili 30,6%, Budva 3 655 odnosno 29,4% i Bar 1 467 odnosno 11,8%.

Učešće poslovnih subjekata u stranom vlasništvu u opštini Kotor je 484 poslovna subjekta odnosno 3,9%.

NAJZNAČAJNIJE PRIVREDNE GRANE

Turizam i ugostiteljstvo

Turizam je grana na koju se pretežno oslanja privreda opštine. Razvijeno je više vidova turizma - kruzing, izletnički, nautički, kulturni, manifestacijski, zdravstveni i dr.

Postojanje Fakulteta za turizam i hotelijerstvo i Fakulteta za pomorstvo u gradu, omogućava povezivanje potreba tržišta rada u turizmu sa obrazovnim institucijama.

Uslijed velikog broja turista koji posjećuju našu opštinu, broj djelatnosti koje su povezane sa turizmom iz godinu u godinu raste, a kao jedna od razvijenijih je svakako ugostiteljstvo.

Tabela 12: Ugostiteljstvo (Izvor: *Strateški plan opštine Kotor 2020-2024*)

	2018	2019	2020
Broj ugostiteljskih objekata		više od 200	
Broj hotela/broj ležajeva u hotelima	35/1301	38/1579	39/1785
Broj registrovanih jedinica za izdavanje smještaja / broj ležajevau privatnom smještaju		2287/6242	

U gradu postoji značajan broj turističkih agencija i tur operatora, rent-a-car agencija, pružaoca usluga u nautičkom turizmu, suvenirnica i ostalih djelatnosti povezanih sa turizmom. U opštini je aktivno nekoliko udruženja: udruženje hotelijera, udruženjeturističkih agencija, udruženje vlasnika suvenirnica, udruženje kotorskih privrednika i ugostitelja.

Tabela 13: Pregled broja posjetilaca (Izvor: *TO Kotor*)

	2016	2017	2018	2019	2020
Broj gostiju	88 814	112 789	139 573	170 852	23 107
Broj noćenja	414 817	466 809	571 867	680 733	102 723
Broj izletnika	386 544	458 623	502 472	578 320	22 722
Broj kruzing turista	535 233	532 232	492 475	613 747	

Značaj turizma ogleda se i u njegovoj funkciji generisanja radnih mjesta i mogućnosti zapošljavanja ljudi različitog stepena stručnosti i obrazovanja.

Ruralni turizam nije dovoljno razvijen, iako postoje potencijali za razvoj istog, a uz povezivanje sa poljoprivredom doprinijelo bi se razvoju zelene ekonomije.

Tabela 14: Struktura prihoda TO Kotor (Izvor: *TO Kotor*)

	2018	2019
Prihodi od boravišne takse	464 109	715 929
Prihodi od članskog doprinosa	91 806	99 458
Prihodi od izletničke takse	516 219	579 988
Prihodi od turističke takse	94 529	197 941
Prihodi od bedema (10%)	130 152	148 968
Ukupno u EUR:	1 296 815	1 742 284

Pomorstvo

Pomorstvo zauzima vrlo važno mjesto u istorijskom razvoju Kotora, ali i u njegovom savremenom životu.

Grad ima Pomorski muzej, Istorijski arhiv i memorijalnu organizaciju "Bokeljska mornarica 809". "Bokeljska mornarica 809" je najstarija bratovština pomoraca na Jadranu i jedna od najstarijih na svijetu, stara 12 vjekova. Takođe, u opštini je aktivno nekoliko udruženja – Unija pomoraca, Udruženje pomorskih kapetana, Udruženje agencija za ukrcaj pomoraca i NVU Udruženje malih brodara Kotor.

Sjedište broderske kompanije "Crnogorska plovdba" AD nalazi se u opštini Kotor. Osnivač kompanije je Vlada Crne Gore i ima potpunu kontrolu nad aktivnostima kompanije. Kompanija u vlasništvu ima dva broda, posluje na međunarodnom otvorenom pomorskom tržištu u skladu sa međunarodnim principima i standardima.

U gradu su srednja pomorska škola i Fakultet za pomorstvo koje svake godine upisuje veliki broj učenika/studenata koji se u 95% slučajeva zapošljavaju na stranim kompanijama (izvor: Ministarstvo saobraćaja i pomorstva), jednim djelom na crnogorske kompanije "Crnogorska plovdba" AD sa sjedištem u Kotoru i "Barska plovdba" AD sa sjedištem u Baru, a dio pomoraca zaposlenje nalazi u sektoru nautičkog turizma.

Ne postoji tačna evidencija o broju pomoraca na teritoriji opštine Kotor i koliko novca godišnje donose u Crnu Goru, međutim postoji nezvaničan podatak da u Crnoj Gori imaoko 7000 pomoraca, a isti po nekim proračunima u Crnu Goru godišnje unesu oko 200

miliona eura.

Iz obraćanja Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj je u saznanju da Lučke kapetanije Kotor i Bar posjeduju elektronsku bazu podataka o izdatim i obnovljenim pomorskim ovlašćenjima kao i posebnim ovlašćenjima. Intezivirana saradnja lokalne uprave i nadležnog Ministarstva, kao i lokalnih aktera – Lučke kapetanije, Udruženja pomoraca i pomorskih agenata neophodna je za buduće rješavanje statusa pomoraca na teritoriji Crne Gore.

Eventualno uključivanje pomoraca kao potencijalnih investitora u projektima koji se zasnivaju na javno-privatnom partnerstvu doprinijelo bi ekonomskom razvoju opštine.

Pomorski saobraćaj

“Luka Kotor” AD je preduzeće u većinskom vlasništvu Opštine, od velikog značaja za privredu grada. Od 2006. godine je orijentisana na kruzing turizam i uživa reputaciju jedne od najposjećenijih destinacija na Mediteranu zahvaljujući statusu Kotora koji je pod zaštitom UNESCO-a. Sama atraktivna pozicija luke u Bokokotorskom zalivu pruža mogućnost za razvoj kruzing turizma. Kotor je uvršten među tri najpopularnije kruzing luke u istočnom Mediteranu (2019. g.).

Tabela 14: Broj dolazaka brodova i broj putnika (izvor: Luka Kotor)

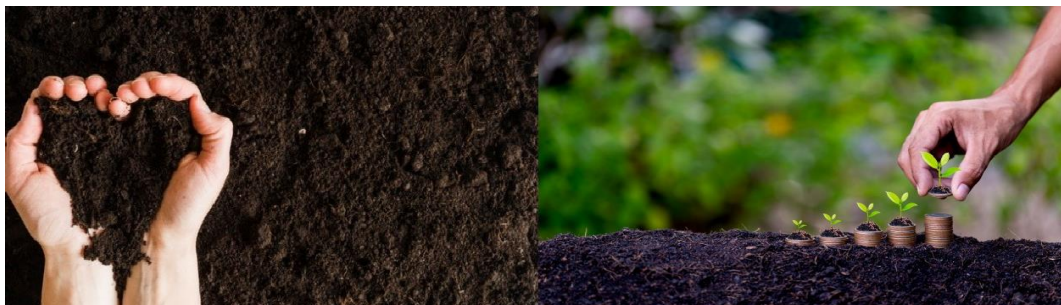
	Broj brodova	Broj putnika
2018	412	502 472
2019	464	613 747

Preduslov za stvaranje benefita od kruzing turizma na lokalnom nivou je unapređenje lokalne ponude koja bi dovela do povećanja potražnje za ovom kruzing destinacijom, a samim tim bi i privreda i građani imali korist.

Vlasnik kompanije Bella Boka je italijanski preduzetnik Riccardo Bonetti, a projekat uspostavljanja linijskog brodskog prevoza unutar zaliva Boke trimaranima Elettra i Graciana na hibridni i solarni pogon podržali su MORT, PKCG i UNDP. Očekivanja su da ovaj projekat pozitivno utiče na rješavanje problema zagušenja u drumskom saobraćaju, posebno tokom ljetnje sezone. Sektor saobraćaja jedan je od najvećih generatora emisije štetnih gasova sa efektom staklene bašte u Crnoj Gori, zbog čega je projekat uvođenja putničkih brodova na hibridni i solarni pogon u Boki još značajniji jer čuva naše more i vazduh. Moderne brodove sa kojima je kompanija Bella Boka započela rad sagradila je crnogorska kompanija Monte Marine Yachting iz Kotora.

Pandemija je promijenila planove kompanije za sezonu 2020, pa je tako odložena kupovina novih brodova i pokretanje novih linija kroz zaliv. Ipak, početkom ljeta, tzv „cleaner“, treće plovilo flote Bella Boka učestvovalo je u ekološkim akcijama u zalivu. Kompanija je registrovana u Podgorici, a aktivna u Bokokotorskom zalivu.

Poljoprivreda

Poljoprivreda, zajedno sa turizmom i energetikom, je strateška privredna grana Crne Gore. Ovi sektori su međusobno povezani i predstavljaju značajan potencijal za dalji razvoj. Poljoprivreda predstavlja najznačajniji izvor prihoda posebno stanovništva čije su mogućnosti ograničene kada je u pitanju ostvarenje alternativnih prihoda.

Kada je u pitanju poljoprivreda u opštini Kotor, možemo reći da je ovaj sektor niskoproduktivan, a raspoloživi resursi u smislu visokoprodnog zemljišta koriste se za primarnu namjenu.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u Registar poljoprivrednih gazdinstava upisano je 112 poljoprivrednih gazdinstava iz Kotora što je za preko 50% više u odnosu na septembar 2019. godine.

U opštini je aktivno nekoliko lokalnih udruženja: NVU “Maslinarsko društvo Boka”, NVU “Probaj domaće”, NVU “Podržimo domaće”, NVU “Društvo pčelara Kotor” i NVU “Društvo pčelara Grbalj”.

Povezivanje poljoprivrede i turizma multiplicira ekonomske efekte. Tradicionalni proizvodi visokog kvaliteta obogaćuju turističku ponudu. U Kotoru, na samo nekoliko metara od ulaza u Stari grad, a preko puta rive, nalazi se kotorska pjaca tzv. Kotorški Markat. Istim upravlja JP Komunalno Kotor. Lokalnim registrovanim proizvođačima na Markatu su dodijeljene identifikacione kartice kako bi ih građani i turisti lakše prepoznali kao lokalne proizvođače i na inicijativu Sekretarijata za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj, isti su bili oslobođeni plaćanja zakupa tezgi sve do juna 2021.godine.

Stanovnici Kotora znaju i da je Markat puno više od pjace – to je mjesto okupljanja i druženja te samim tim predstavlja kulturno mjesto Kotora. Kotorski Markat obogaćuje i turističku ponudu grada kao poseban kuriozitet za posjetioce. Sve veći broj turista koji obilaze Kotor neizostavno posjećuju Kotorski Markat i kupuju autentične domaće proizvode. Njegova jedinstvenost ga kandiduje da se zaštiti kao nepokretno i nematerijalno kulturno dobro Crne Gore.

Osim toga, povezivanje poljoprivrede i turizma utiče i na razvoj seoskog turizma, a nažalost taj vid turizma za sada nije razvijen u našoj opštini. Seoski turizam kao faktor revitalizacije sela usporava migraciju ka gradu i utiče na ostajanje mladih ljudi na selu, podmlađivanje seoske populacije, a time i na poboljšanje strukture radno aktivnog stanovništva. Povećava se proizvodnja i omogućava bolji plasman poljoprivrednih (organskih) proizvoda i predmeta domaće radinosti. Razvoj turizma na selu sprječava narušavanje prirodnog ambijenta, obezbjeđuje dopunske prihode i zaposlenost i kroz to obezbjeđuje ekonomsku i socijalnu sigurnost seoskih domaćinstava kao i cjelokupne zajednice.

Opština već nekoliko godina unazad opredjeljuje značajna sredstva za razvoj poljoprivrede. U Strateškom planu razvoja opštine Kotor 2020-2024 navodi se da je cilj realizacije da se uz modernizaciju proizvodnje i usmjeravanjem proizvođača tržišnim uslovima i standardima EU, poveća broj poljoprivrednika i poljoprivrednih gazdinstava, kao i zaposlenih u poljoprivredi, te da se poveća iskorišćenost poljoprivrednih resursa kao i da bavljenje poljoprivredom postane porodično preduzetništvo.

Ribarstvo i marikultura

Što se tiče sektora ribarstva, u Direktoratu za ribarstvo Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede prema podacima iz oktobra 2020. god. upisano je 15 lica koja se bave marikulturom i 50 lica koja se bave ribarstvom u opštini Kotor. U opštini su formirana dva udruženja NVU "Zubatac" i NVU "Udruženje Marikultura".

Shodno Startegiji razvoja pomorske privrede 2020-2030, sektor morskog ribarstva je nedovoljno razvijen i priobalnog je karaktera. Ključne aktivnosti u crnogorskom ribarstvu su ribarstvo mrežama, kočama i mali obalni ribolov. Sa ciljem razvoja ribarstva neophodno je

obezbjediti logističku podršku na obali, što podrazumjeva uspostavljanje infrastrukture na obali tj. usopostavljanje mjesta prvog iskrcaja, mjesta prve prodaje, mjesta za vez ribarskih brodova u lukama, mjesta za remont ribarskih brodova i tzv. ribarske kućice. Strategijom razvoja pomorske privrede 2020-2030 predviđena je izgradnja ribarske luke "Rt Đeran – Port Milena" u Ulcinju.

Uzgoj marikultura je na niskom nivou sa malim prinosima i efektima, posebno u odnosu na ogromne mogućnosti. Istraživanja Instituta za biologiju mora iz Kotora, ukazuju da Akvatorij, posebno Boka imaju izvanredne pogodnosti za prirodni razvoj i vještački uzgoj marikultura.

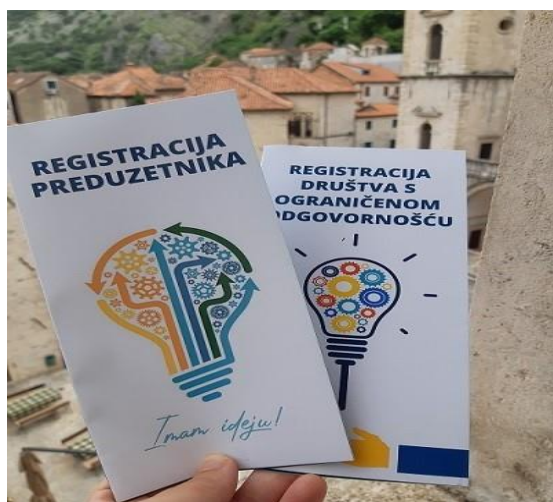
DOSADAŠNJA PODRŠKA PRIVREDI OD STRANE LOKALNE SAMOUPRAVE

Finansijska podrška

Odlukom o Budžetu Opštine Kotor za 2020. godinu u okviru organizacione jedinice 131-Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj, opredjeljena su sredstva u iznosu od 80.000,00 eura za podsticaje u poljoprivredi, 10.000,00 eura za razvoj klastera i 15.000,00 eura bespovratnih sredstava za podršku ženskom preduzetništvu. Uslijed pandemije Covid19, došlo je do izmjena u budžetu, pa je zbog velikog interesovanja i broja podnesenih aplikacija za podršku ženskom preduzetništvu, preduzetnicama i preduzećima u kojima su žene nosioci biznisa dodijeljeno 25.800,00 eura bespovratne pomoći, što je za trećinu više od planiranog budžeta.

Odlukom o Budžetu Opštine Kotor za 2021. godinu predviđeno je da se za poljoprivredu izdvoje sredstva u iznosu od 75.000,00 eura, 15.000,00 eura bespovratnih sredstava za podršku ženskom preduzetništvu, za razvoj preduzetništva (ostalo) takođe 15.000,00 i za očuvanje fonda drvenih barki 13.000,00 eura.

Nefinansijska podrška

Osim finansijske podrške, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj je pokrenuo niz aktivnosti u smjeru promocije lokalnih preduzetnika, pružanja informacija i jačanja saradnje javnog i privatnog sektora: organizovanje manifestacije "Guštajmo naše #madeinkotor", zakup štandova za poljoprivredne proizvođače i proizvođače rukotvorina na sajmu "Najbolje iz Crne Gore" u Podgorici (Delta city) i događaju "Montenegrin Farmer's Market" u Tivtu (Porto Montenegro), organizacija

radionica na temu klasterizacije, registracije poljoprivrednika, organizacija seminara na temu kriznog menadžmenta u doba pandemije, štampanje informativnih brošura – vodičaza registraciju biznisa, učešće u radionicama i obukama za lokalno partnerstvo za zapošljavanje i dr.

Kroz projekat BACAR finansiran od strane EU, renovirana je i djelimično opremljena multimedijalna sala u KC "Nikola Đurković" koja se koristi kao Biznis centar - na raspolaganju je za korišćenje privrednicima bez naknade. Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj je inicirao i uslugu Info srijeda, dan u sedmici kada su u biznis centru službenici ovog Sekretarijata na raspolaganju postojećim i budućim preduzetnicima za savjet, nedoumicu ili informacije. Uslijed pandemije COVID19, i nemogućnosti okupljanja u zatvorenim prostorima, ova aktivnost nije mogla biti u kontinuitetu realizovana.

Set mjera za podršku privredi i građanima uslijed pandemije COVID19

U cilju pružanja pomoći privrednicima i građanima koji trpe posljedice izazvane pandemijom Covid19, Skupština Opštine Kotor je donijela Odluke o donošenju seta mjera za podršku privrednicima i građanima opštine Kotor ("Sl.list CG - opštinski propisi", broj 024/20 i 029/20 i "Sl. list CG - opštinski propisi", br. 010/21 i 012/21) i na taj način u četirina vrata pružila podršku privredi u smislu oslobađanja/smanjenja zakupnine poslovnih prostora u opštinskom vlasništvu, za privremene objekte, terase, komunalne takse, članskidoprinosi itd.

Rezultati sprovedene ankete u cilju poboljšanja saradnje privatnog i javnog sektora

Sekretarijat je u 2020. g. sproveo anketu za preduzetnike i rezultati su pokazali da naši preduzetnici u najvećem postotku (70,1%) ne dobijaju informacije o mogućnostima i prilikama za unapređenje svog biznisa i o finansijskoj podršci koju pruža Opština Kotor (64%). Takođe preduzetnici, prema ovoj anketi, u velikom postotku ne prepoznaju nadležni Sekretarijat kao partnera (32,5%) i slabo su zadovoljni (26%), odnosno nisu zadovoljni dosadašnjom saradnjom (16,9%). Iako su svi zahtjevi i obrasci koji se podnose za naš Sekretarijat dostupni online na internet stranici Opštine Kotor, preduzetnici uglavnom nisu upoznati sa tom mogućnošću (69.35%). Na pitanje na koji način smatrate da bi se mogla poboljšati saradnja sa Opštinom Kotor - Sekretarijatom za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj, preduzetnici su davali razne odgovore, ali većina odgovora se odnosila na bolju komunikaciju, razmjenu informacija i bolju saradnju.

Anketa je bila anonimna, trajala je 15 dana, sastojala se od 18 pitanja, a sprovedena je online preko aplikacije Google Forms. Razočaravajući rezultati ankete su razlog više da insistiramo na boljoj komunikaciji i odnosu sa poslovnom zajednicom.

PREDNOSTI

- Bogatstvo prirodnim resursima;
- Boka je dio UNESCO-ve kulturne baštine i zvanično je uvrštena u Asocijaciju 40 najljepših zaliva svijeta;
- Pomorska tradicija;
- Luka Kotor je prepoznata kao jedna od najposjećenijih luka u 2019. god.;
- Razvijeno više vidova turizma – kruzing, izletnički, nautički, kulturni, manifestacijski;
- Značajan broj malih i srednjih preduzeća i preduzetnika (cca1500);
- Dostupnost svih zahtjeva koji se podnose Sekretarijatu za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj online na website-u opštine;
- Postoje uslovi za razvoj poljoprivrede i ribarstva (ribolova, marikulture i akvakulture);
- Postoje uslovi za razvoj ruralnog turizma i razvoj zelene ekonomije;
- Lokalna samouprava prepoznaje značaj pružanja finansijske podrške privredi (postoje budžetske linije opredjeljene za žensko preduzetništvo, poljoprivredu i klastere);
- Stabilna lokalna samouprava i preduzeća čiji je osnivač;
- Status kandidata EU države Crne Gore – korišćenje EU fondova;
- Euro kao sredstvo plaćanja;
- Članstvo Crne Gore u NATO.

SLABOSTI

- Nije donešena Strategija razvoja turizma;
- Nerazvijeno privatno - javno partnerstvo;
- Nerazvijena preduzetnička kultura;
- Nedostatak preduzetničke infrastrukture (biznis inkubatori, preduzetnički centri, preduzetnički kutak/klub u školi...);
- Usporena administracija;
- LS ne zadovoljava uslove za BFC Sertifikat;
- Nije formiran Privredni Savjet;
- Industrijska zona nije iskorišćena;
- LS ne raspolaže promotivnim materijalom i web stranom (dvojezično) namjenjenu privredi i investitorima (uslovi poslovanja, mogućnosti za ulaganje, postojeća podrška i sl.);
- LS nema bazu raspoloživih greenfield i brownfield lokacija za ulaganje;
- LS ne koristi elektronski sistem za praćenje statusa predmeta (građevinske dozvole);
- Nepovezanost turizma sa poljoprivredom i ribarstvom (ribolova, marikulture i akvakulture);
- Manjak finansijske pismenosti;
- Ne postoji zakonska osnova da osoba koja je u radnom odnosu, student ili penzioner registruje kućnu radinost ili sporedno zanimanje;
- Siva ekonomija i nelojalna konkurencija;
- Visoke zakupnine poslovnih prostora za lokalno stanovništvo.

ŠANSE

- Promocija resursa i potencijala Kotora za privlačenje novih investicija;
- EU Fondovi;
- Pomorci u ulozi investitora i JPP;
- Formiranje Privrednog Savjeta;
- Ispunjeni uslovi za BFC sertifikat;
- Industrijska zona je predviđena planovima, valorizacija iste;
- Primjeri dobre prakse-učešće građana u procesu pripreme, donošenje i realizacije odluka na lokalnom nivou;
- Razvoj preduzetničke infrastrukture;
- Podizanje nivoa znanja i vještina i jačanje konkurentnosti;
- Brža administracija i elektronsko praćenje statusa predmeta;
- Razvoj stacionarnog turizma i izgradnja većih hotela;
- Diversifikacija privrednih djelatnosti;
- Unapređenje privatnog smještaja i ponude;
- Razvoj održivog ruralnog turizma- zeleno preduzetništvo i PPG;
- Povezivanje turizma i poljoprivrede i ribarstva (ribolova, marikulture i akvakulture);
- Potencijal za razvoj kreativnih industrija (tj. aktivnosti koje su bazirane na individualnoj kreativnosti, vještini i talentu: zanati, arhitektura, umjetnost, dizajn, produkcija, mediji, izdavaštvo, razvoj software-a...), Kreativni hub.
- Podržati razvoj ženskog preduzetništva, učeničkog i preduzetništva mladih (posebno Startupova obzirom da se u Strateškom planu razvoja opštine Kotor 2020-2024 planira uvođenje koncepta Smart City-ja)

PRIJETNJE

- Preveliko oslanjanje na tranzitni turizam
- Pandemije (npr.COVID19) i ekonomske posljedice istih
- Konkurencija i brz razvoj alternativnih destinacija
- Neblagovremeno donošenje planskih i strateških dokumenata
- Nerješavanje seoske infrastrukture -rasvjeta, struja, voda, putevi
- Struktura privrede jednobrazna
- Nerješavanje pitanja spore administracije
- Nezainteresovanost za preduzetništvo
- Ne postojanje većih hotela za smještaj i razvoj stacionarnog turizma
- Masovni turizam

SWOT ANALIZA PREDUSLOVA ZA RAZVOJ PREDUZETNIŠTVA U OPŠTINI KOTOR

Rezultati swot analize

Swot analiza jasno pokazuje da razvoj privrednih aktivnosti u gradu treba ići u smjeru diversifikacije, tj. da se osim turizma, razvijaju i druge privredne grane za koje Kotor ima potencijal, a koje se mogu dobro povezati sa turizmom, prije svega razvoj IC tehnologija i poljoprivrede i zelene ekonomije.

Konstantno se mora raditi na promociji preduzetništva, jačanju konkurentnosti lokalne privrede, jačanju JPP, edukaciji, povećati spektar finansijske pomoći privredi i ulagati u

- KOTOR - GRAD PO MJERI PREDUZETNIKA

Naša je dužnost i obaveza stvoriti sve pretpostavke za povoljno preduzetničko okruženje koje će motivisati preduzetnike da rade i razvijaju svoje biznise u našem gradu.

Cilj lokalne samouprave je da Kotor bude na listi gradova koji imaju povoljan ambijent za bavljenje biznisom.

BFC SEE - Sertifikat o povoljnom poslovanju za jugoistočnu Europu

BFC SEE je prilika lokalnim samoupravama da unaprijede poslovnu klimu u skladu sa najboljom praksom regiona i zemalja EU, kao i šansa za bolje pozicioniranje na investicionoj mapi i unapređenje konkurentnosti, odnosno razvoj lokalne ekonomije.

BFC SEE jedinstven je program za poboljšanje kvaliteta usluga i informacija koje opštine u regiji jugoistočne Europe nude kompanijama. BFC SEE pruža opštinama jasan plan putaza stvaranje povoljnog poslovnog okruženja i uvođenje međunarodno priznatih standarda efikasne i transparentne lokalne uprave. Za investitore koji žele preseliti ili proširiti svoje poslovanje u jugoistočnoj Europi, BFC SEE služi kao alat za procjenu lokalnih uslova za poslovanje, ukazujući na to koje opštine u regiji pružaju najbolju investicionu klimu.

BFC SEE se sprovodi od 2012. godine u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Makedoniji i Srbiji, a od 2016. godine i u Crnoj Gori. Program je namijenjen opštinama i gradovima koji imaju odgovarajuće kapacitete i strateški su opredijeljeni da unaprijede svoj poslovni ambijent, privuku investicije i podstaknu razvoj lokalne ekonomije. BFC SEE predstavlja sjajan instrument za ostvarenje ciljeva unapređenja konkurentnosti, prepoznatljivosti od strane potencijalnih investitora i promocija svih potencijala jedne opštine. Sertifikat je prepoznat u međunarodnim okvirima kao pokazatelj efikasne lokalne administracije koji preduzetnicima i investitorima garantuje da će dobiti usluge i informacije na način koji olakšava poslovanje. Sertifikacija gradova i opština podrazumijeva ispunjavanje kriterijuma i podkriterijuma za unapređenje kvaliteta usluga i informacija koje jedinice lokalne samouprave pružaju privrednicima i investitorima. Neki od njih su: da postoji privredni savjet, prostorno-planska dokumentacija, online platforma za privredu i investitore, elektronsko praćenje statusa zahtjeva itd.

Privredni savjet

Javno-privatni dijalog (JPD) predstavlja jedan od ključnih preduslova za stvaranje povoljnog poslovnog okruženja i cjelokupan održivi razvoj opštine Kotor. Uspostavljanje i vođenje JPD-a predstavlja sastavni dio funkcionisanja lokalne samouprave. U cilju uspostavljanja što kvalitetnijeg dijaloga, opština bi trebala osnovati Privredni savjet, koji bi činili predstavnici privatnog sektora, civilnog društva i lokalne samouprave.

Privredni savjet je stručno i savjetodavno tijelo za oblast ekonomske i razvojne politike opštine, koje prati i analizira stanje u privredi, pokreće inicijative, predlaže i preduzima aktivnosti u cilju stvaranja uslova za razvoj i unapređenje privrede i razvijanje odnosa javno-privatnog dijaloga.

Osnivanje Privrednog savjeta opštine Kotor je jedan od preduslova za dobijanje BFC sertifikata.

Žensko preduzetništvo

Žensko preduzetništvo predstavlja bitan potencijal za razvoj ekonomije Crne Gore i Kotora, kroz osnivanje novih biznisa, a samim tim i novog zapošljavanja. Poslednjih godina intezivirane su aktivnosti usmjerene za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori. Između ostalog, usvojena je Strategija razvoja ženskog preduzetništva za period 2015- 2020. godine.

Ministarstvo ekonomije je kroz Strategiju razvoja ženskog preduzetništva sumirala kao ključne izazove razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori sljedeće:

- Značajno manja zastupljenost žena u preduzetničkim aktivnostima
- Niži procenat zaposlenosti žena u odnosu na muškarce
- Niži nivo zarada žena u odnosu na zarade muškaraca
- Značajno manja zastupljenost žena u upravljačkim strukturama
- Značajno manja zastupljenost žena u vlasničkoj strukturi preduzeća
- Nedovoljna dostupnost i razvijenost rodno - razvrstanih statističkih podataka i nerazvijenost mehanizama evaluacije primjene pojedinih aktivnosti podrške razvoju ženskog preduzetništva.

Budžetska linija za podršku ženskom preduzetništvu prvi put je planirana u budžetu Opštine Kotor za 2020. god. Skupština Opštine Kotor je usvojila Odluku o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu ("Sl.list CG -opštinski propisi", br.015/20). Bespovratna sredstva u ukupnom iznosu 25.800,00 eura, na osnovu Javnog poziva, dobilo je 16 preduzetnica/preduzeća u kojima je žena nosilac biznisa. Od tog broja, 5 preduzetnica su bile preduzetnice koje započinju biznis. Raspoloživa sredstva za 2021. godinu shodno Odluci o budžetu su 15,000 eura. Očekujese raspisivanje Javnog poziva u II kvartalu 2021. godine.

Preduzetništvo u školama

Preduzetničko učenje se aktivno promoviše u svim zemljama članicama EU. Djeca trebada nauče da koriste dostupne lokalne resurse, da steknu osećaj odgovornosti za zajedničke radne zadatke, da nauče da stanu iza svojih izbora tj. da preuzmu odgovornost, budu kreativni i razviju preduzetnički način razmišljanja.

Na ovom nivou, preduzetništvo može da se razvija kroz preduzetničke klubove (kutke) u

školama, posjetama lokalnim preduzetnicima i MMSP, promociji uspješnih priča, kroz posjete sajmovima i učešće na takmičenjima. Neophodna je saradnja sa školama i privrednicima.

Preduzetništvo mladih

U svakom društvu preduzetništvo, posebno preduzetništvo mladih je znak napretka i razvoja jer ima uticaj na društveni, kulturni i privredni razvoj. Značaj preduzetništva mladih se pokazuje kroz: kreiranje mogućnosti za samozapošljavanje i zapošljavanje mladih ljudi, vraćanja i uvođenje marginalizovanih grupa mladih ljudi u privredne tokove, uticaj na neke od socio-psiholoških problema i delikvencije koji nastaju pod uticajem nezaposlenosti, promociji inovativnosti i promociji revitalizacije lokalnih ekonomija.

Omladinsko preduzetništvo nesumnjivo predstavlja razvojnu šansu za cjelokupnu privredu, ali je važno pomenuti i kakav uticaj ima na pojedinca. Omladinsko preduzetništvo za pojedinca predstavlja šansu za ispoljavanje svojih apsolutnih potencijala i za razvoj vještina. Kako su često inovacije rezultat omladinskog preduzetništva, čitavo društvo biće zahvalno za kompanije koje su pokrenuli mladi.

Od izuzetne je važnosti shvatiti da mladi, u smislu Zakona o mladima "Sl.list CG" br. 025/19, 027/19, član 2, su lica od navršених 15 godina do 30 godina života i predstavljaju neiskorišćeni potencijal i resurs za razvoj preduzetništva i nacionalnu ekonomiju. Razvijanje preduzetničkog duha i formiranje mladih preduzetnika sa obrazovanjem i vještinama neophodnim za poslovni uspjeh, veoma su važni za podsticanje ekonomskog rasta i smanjenje nezaposlenosti.

Lokalnim akcionim planom za mlade 2020-2021 (LAPM), planirana je Mjera A1. Podrška razvoju preduzetništva mladih kroz inovativne pristupe (PPP) i međusektorsku saradnju, Podmjera 1.1. Podrška osnivanju i radu preduzetničkih klubova u gimnaziji i osnovnim školama.

U opštini Kotor je 2020.g. osnovan Omladinski klub Kotor (www.omladinski.club). U saradnji sa pomenutim klubom možemo unaprijediti dječije i omladinsko preduzetništvo u opštini Kotor.

Biznis centar i hub-ovi

Biznis centri su servisni centri podrške preduzetnicima i MSP, pružajući im podršku u početnoj fazi razvoja kao i za razvoj poslovanja. Osnovna funkcija biznis centra je pomoć preduzetnicima da osnuju novo preduzeće i kreiraju nova radna mjesta, ali predstavlja i mjesto okupljanja, razmjene informacija, održavanja obuka i seminara i sl.

Kroz projekat BACAR finansiran od strane EU, Opština Kotor je obezbjedila salu u KC "Nikola Đurković" i opremila je multimedijalnom opremom (ozvučenje, kompjuter, pametna tabla). Sala se rijetko koristi uslijed slabog internet signala i problema sa ozvučenjem. Dabi se ista koristila u određenom terminu kao "biznis centar" potrebno je obezbjediti telefonsku liniju i kancelarijski inventar (telefon, printer, scanner, i dr.).

Što se tiče hub-ova, dva su planirana kroz projekte koje finansira EU.

Opština Kotor i Ministarstvo kulture sprovode projekat rekonstrukcije zgrade starog zatvora u Kreativni hub. Isti će ponuditi rezidencijalne programe za umjetnike iz cijelog svijeta, promovisati kulturno preduzetništvo i obogatiti turističku ponudu grada.

Projektom Development through DIHs planirano uspostavljanje digitalnog inovacijskog hub-a, a isti bi trebao početi sa radom u septembru 2021. godine. Objavljeni su pozivi za

prijavljivanje zainteresovanih korisnika - freelancer-a i zanatske djelatnosti.

Podrška starim zanatima

Opština Kotor je prepoznala značaj pružanja podrške obnavljanju starih zanata, i po prvi put u budžetu za 2021. god. opredijelila sredstva za održavanje i očuvanje tradicionalnih drvenih barki na teritoriji opštine Kotor. Uvođenjem ove subvencije, unaprijediti će se zanat izgradnje i održavanja drvenih barki koji trenutno opstaje isključivo zahvaljujući anagažovanju nekoliko entuzijasta. Nadamo se da će u budućnosti i drugi stari zanati nasličan način biti podržani.

Grad po mjeri preduzetnika prije svega podrazumijeva:

- da je odnos prema preduzetniku baziran na povjerenju, otvorenosti i susretljivosti, tj. da su nadležni organi u svakom segmentu maksimalno na usluzi preduzetnicima;
- da kada je administracija u pitanju, procedure moraju biti jasne i informacije dostupne. Svi zahtjevi i obrasci koje preduzetnici podnose moraju biti dostupni na website-u opštine;
- da lokalna samouprava vodi jasnu i transparentnu politiku lokalnih taksi i naknada (sve odluke moraju biti dostupne na website-u opštine);
- da su doneseni strateški dokumenti i prostorno planska dokumentacija;
- da stav o preduzetništvu mora biti zasnovan na pozitivnim vrijednostima. Na preduzetnike treba gledati kao na one koji doprinose i stvaraju dodatnu vrijednost, stoga treba promovisati njihov uspjeh, a pozitivan stav o preduzetništvu razvijati već u predškolskom i školskom uzrastu;
- da naši preduzetnici moraju biti konkurentni, a to znači dobar marketing, dizajn, savremene mašine i oprema, stručno osposobljavanje zaposlenih itd.;
- da ulažemo u edukaciju sadašnjih i budućih preduzetnika, obezbjeđujemo mentorsku i savjetodavnu podršku;
- da grad izdvaja značajna finansijska sredstva za podršku preduzetništvu (u odnosu na procenat budžeta i kao iznos per capita) što čini da bude prepoznatljiv kao partner preduzetnicima jer svaki cent uložen u privatni sektor na neki način se vraća u budžet;
- postojanje preduzetničke infrastrukture (biznis centar, inkubator za startup-ove, preduzetnički kutak u školama);
- da postoji platforma za postojeću privredu i investitore;
- primjenu smart tehnologija (primjena u lokalnoj upravi, saobraćaju, poljoprivredi i slično);
- postojanje privrednog savjeta.

- ***KOTOR SMART CITY***

Koncept pametnog grada je model razvoja grada putem korištenja IC tehnologija. Prema definiciji Smart Cities Council-a pametan grad je grad koji ima digitalnu tehnologiju ugrađenu u sve funkcije grada.

Business consulting firma Frost&Sullivan je 2014. g. identifikovala osam ključnih aspekata koji definišu pametan grad: pametno upravljanje, pametna energija, pametna izgradnja, pametna mobilnost, pametna infrastruktura, pametna tehnologija, pametna zdravstvena zaštita i pametni građani.

Koncept pametnog grada nije statičan, nema apsolutne definicije, pa je važno da grad bude prilagodljiv kako bi brže reagovao na nove izazove. Servis Opštine Kotor pod nazivom "Sistem 48" koji omogućava građanima da pozivom, porukom, mail-om ili na site-u podnesu prijavu, zahtjev ili molbu je tek jedan od servisa koji približavaju lokalnu upravu građanima, poboljšavaju komunikaciju, olakšavaju ostvarivanje prava i ispunjavanje obaveza.

Strateškim planom razvoja opštine Kotor 2020-2024 u dijelu Specifični strateški cilj: 5. Informatičko - tehnološki razvoj opštine, između ostalog planirano je poboljšanje bežičnog interneta tj. pokrivanje užeg gradskog jezgra bežičnim internet signalom, nabavka i ugradnja IT opreme u marinskom dijelu u cilju evidencije dolaska/odlaska jahti i efikasnije naplate i tehničkog nadzora, projekti koji će biti finansirani iz EU fondova Development trough DIHs i WRECKS4ALL. Opština Kotor i TO Kotor finansiraće i projekat Virtuelna i augmentovana realnost. Planirano je i osnivanje lokalnog TV emitera Kotor TV.

Svi planirani projekti podrazumjevaju primjenu pametnih tehnologija u opštini Kotor što je zasnovano na viziji Kotora kao pametnog grada (Kotor Smart City). Kotor ima potencijala da bude nosilac tehnološkog razvoja primorja i cijele Crne Gore i da bude grad u kojem se susreću tehnologija i održivi turizam. S tim u vezi, smatramo da je neophodno obezbijediti adekvatnu preduzetničku infrastrukturu za startup preduzeća. Cilj je motivisati i stvoriti preduslove za mlade da se bave visoko plaćenim tehnološkim zanimanjima kako bi u saradnji sa tehnološkim firmama bili stvoreni uslovi za ostanak i privlačenje pametne radne

snage u opštinu Kotor. Na taj način bi se razvijala inovativna rješenja od kojih bi profitirali i grad i svi njegovi građani. Podrška inovativnim i zelenim idejama će ovu opštinu učiniti boljim mjestom za život i poslovanje.

- ZELENO PREDUZETNIŠTVO

Ne postoji jedinstvena i opšte prihvaćena definicija koncepta zelene ekonomije, ali ona je svakako rezultat nastojanja da ekonomija postane ekološki odgovornija i da pritom stvara ravnomjeren i pozitivan uticaj na privredu, društvo i životnu sredinu.

Strategijom Evropa 2020, Evropska komisija odredila je smjer Evropske Unije i dala naglasak na pametnom, inkluzivnom i održivom rastu. Cjelokupni program razvoja u velikoj mjeri zasnovan na principima održivog razvoja, odnosno zelene ekonomije, od koje se očekuje stvaranje radnih mjesta i smanjenje siromaštva kroz održivo i odgovorno upravljanje prirodnim resursima. Neki od postavljenih ciljeva su:

- Smanjenje emisija gasova koji izazivaju efekat staklene bašte za najmanje 20% u poređenju sa nivoima iz 1990. godine
- Povećanje procenta obnovljive energije u finalnoj potrošnji energije na 20%
- Kretanje prema 20%-tnom povećanju energetske efikasnosti
- Povećanje stope zaposlenosti tako što će 75% ljudi u dobi od 20 do 64 godine imati posao
- Smanjenje broja ljudi koji žive na granici siromaštva za najmanje 20 miliona

Zeleno preduzetništvo se bavi realizacijom preduzetničkih ideja koje nemaju negativan uticaj na životnu sredinu, a istovremeno su finansijski održive.

Kako je zeleno preduzetništvo u porastu u cijelom svijetu, za takve projekte postoji veliki broj podsticaja i podrški, pa i bespovratna sredstva koja mogu pomoći preduzetnicima u pokretanju ovakvih investicija, smanjiti rizike i povećati uspješnost poduhvata na zadovoljstvo ulagača, ali i zajednica u kojima djeluju. Karakteristično je po tome što svoje poslovanje bazira na prijateljskom odnosu prema životnoj sredini, prirodi i njenoj ukupnoj biološkoj raznovrsnosti. Značajan je mehanizam za prevladavanje krize, kao i ostvarivanje razvoja ruralnih, izolovanih i slabo razvijenih područja.

Strateškim planom razvoja opštine Kotor 2020-2024 u dijelu Specifični strateški cilj: 4. Zaštita i valorizacija kulturne i prirodne baštine i životne sredine, Prioritet 4.2. Zaštita životne sredine, Projektna ideja: Ekološka edukacija i uključivanje javnosti iz oblasti zaštite životne sredine, između ostalog, planirana je aktivnost uspostavljanja biznis zelenih inkubatora – zelena ekonomija.

Ideje u sferi zelenog preduzetništva bi shodno ovom Programu podržali kroz subvencije za razvoj održivog turizma u ruralnom području.

U ruralnim područjima zeleno preduzetništvo se odvija uglavnom kroz ekološku poljoprivredu i proizvodnju, uzgoj autohtonih sorti i pasmina, seoski turizam, ribarski turizam, avanturistički i edukativni turizam, ekološki uzgoj ribe i školjki i druge inovativne poslovne aktivnosti inspirisane prirodom, tradicijom, lokalnim resursima i njihovim održivim korišćenjem.

Ruralni turizam i organska proizvodnja

Savremena definicija pojma “ruralni razvoj” podrazumijeva integralni i održivi razvoj ruralnog prostora. Ruralni razvoj je proces unapređenja kvaliteta života i ekonomskog blagostanja ljudi koji žive u ruralnim područjima.

Tradicionalno, ruralna područja se vezuju za korišćenje prirodnih resursa i ekonomske grane poljoprivrede i šumarstva. Ipak, u razvoju ruralnih područja u savremeno doba prepoznat je i značaj koji ima obrazovanje, razvoj turizma, razvijanje preduzetništva i razvoj infrastrukture. Svjetska turistička organizacija, kada definiše ruralni turizam, navodida je osnovni motiv i vrijednost ruralnog turističkog proizvoda **ruralni stil života**.

Pogled iz sela Špiljari (fotografija sa interneta)

Bogatstvo prirodnog i kulturnog nasljeđa Crne Gore u njenim ruralnim područjima probudilo je interes turističke tražnje za nečim novim i autentičnim. Sve veći broj turista teži zdravom načinu života, uživanju u prirodi, očuvanim običajima i drugim autentičnim iskustvima.

Turizam kao pokretač crnogorske ekonomije predstavlja značajno tržište za domaće proizvode. Tradicionalni proizvodi visokog kvaliteta (organski proizvodi) dopuniće turističku ponudu, a povezivanje poljoprivrede i turizma ogleda se i u razvoju seoskog turizma.

Pogled iz sela Špiljari (fotografija sa interneta)

Ruralna područja opštine Kotor obuhvataju: sela i zaseoke Krivošija, Velike i Male Zalaze, Donji i Gornji Grbalj, Kostanjica, Gornji Morinj, Gornji Orahovac, Špiljari, Škaljari, Trojica, Kavač, Mirac i Gornji Stoliv.

Ruralni prostor ne treba posmatrati samo kao resurs za razvoj turizma već i kao potencijal za razvoj lokalnih zajednica, stoga bi glavni cilj morao biti usmjeren ka razvoju autentične ruralne turističke ponude koja će stvoriti osnov za poboljšanje životnog standarda stanovništva u ruralnom području.

Ponuda ruralnog turizma u opštini Kotor treba se bazirati na planinarenju i slobodnom penjanju, pješaćenju i vožnji biciklom, posjete izletištima, kampovanju, "glamping"-u, boravku u tradicionalnim smještajnim kapacitetima, učešću u seoskim radovima, degustaciji domaćih proizvoda (pršut, sir, riba, vino, maslinovo ulje, med...), pripremanju proizvoda i sl.

V PROGRAM PODSTICAJNIH MJERA

- SVRHA I CILJEVI

Svrha Programa podsticajnih mjera je stvaranje povoljnog preduzetničkog okruženja za bavljenje biznisom, razvijanje preduzetničke klime i osiguranje preduslova za razvoj preduzetničkih sposobnosti na području opštine Kotor.

Ciljevi ovog Programa su jačanje konkurentnosti preduzetnika na domaćem i međunarodnom tržištu, boljeg informisanja, korišćenje prostorne infrastrukture za realizaciju preduzetničkih poduhvata, podizanje nivoa preduzetničke kulture i poboljšanje finansijskih mjera podrške preduzetništvu.

- KORISNICI

Korisnici mjera iz ovog programa su sadašnji i budući preduzetnici i MMSP sa prebivalištem, odnosno sjedištem u Kotoru. Iznimno, korisnici pojedinih mjera mogu biti i građani, turisti, udruženja i škole koje su kao korisnici pojedinih mjera utvrđeni ovim Programom.

- NOSILAC

Nosilac odnosno strana odgovorna za sprovođenje ovog Programa je Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj.

Osim Opštine, u sprovođenju pojedinih mjera iz Programa, učestvuju i pravna lica, udruženja, pojedinci i eksperti utvrđeni kao nosioci sprovođenja pojedinih mjera.

- PODRUČJA PROGRAMA

Ovim Programom obuhvaćena su sledeća područja podsticanja razvoja preduzetništva:

1. Promocija preduzetništva

M1.1: Izrada promotivno-informativnog materijala

M1.2: Korišćenje medijskog programa za promociju uspešnih preduzetničkih priča i društveno odgovornih privrednih subjekata

M1.3: Kreiranje baze preduzetnika i privrednih društava i podsticanje udruživanja

M1.4: Organizovanje i/ili učešće na takmičenjima i sajmovima iz oblasti dječijeg ili omladinskog preduzetništva, posjete privrednicima

M1.5: Uvođenje nagrade za izbor "Preduzetničke ideje godine" i uvođenje tzv. "Zelene zvjedice" kao simbola održivosti i ekološke osvještenosti

2. Jačanje konkurentnosti

M2.1: Online platforma za privredu i investitore (uslov za sertifikat BFC tj. sertifikat o povoljnom poslovnom okruženju)

M2.2: Formiranje Privrednog savjeta (uslov za BFC)

M2.3: Promocija Kotorskog markata kao lokalne turističke atrakcije

M2.4: Očuvanje fonda drvenih barki kao autentičnih plovila i unapređenje zanata izgradnje

i održavanja drvenih barki

M2.5: Izrada studije opravdanosti formiranja slobodne zone

3. Edukacija, mentorska podrška i savjetodavne usluge

M3.1: Organizacija tematskih događaja (radionica, seminara, info dana, konferencija...)

M3.2: Mentorske i savjetodavne usluge

M3.3: EU fondovi – edukacija i jačanje lokalnih kapaciteta

4. Finansijska podrška za započinjanje i razvoj biznisa

M4.1: Podrška za žensko preduzetništvo

M4.2: Podrška za razvoj preduzetništva mladih

M4.3: Podrška za preduzetnike i MMSP za započinjanje ili razvoj biznisa sa akcentom na jačanje konkurentnosti

M4.4: Podrška za razvoj održivog (zelenog) turizma u ruralnim područjima

5. Razvoj preduzetničke infrastrukture

M5.1: Preduzetnički kutak u osnovnim srednjim školama

M5.2: Kotor Smart City

M5.3: Biznis Centar u multimedijalnoj sali Kulturnog centra

M5.4: Pokretanje inicijative za formiranje Razvojne agencije

1. PROMOCIJA PREDUZETNIŠTVA

Mjera 1.1: Izrada promotivno-informativnog materijala

Mjera:	Izrada promotivno-informativnog materijala
Ciljevi:	Promocija lokalnih biznisa i uspješnih poslovnih priča. Dostupnost informacija vezano za poslovanje – registracija, porezi, dozvole, marketing, najčešća pitanja i sl.
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj
Korisnici:	Preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor, kao i budući preduzetnici.
Sprovođenje:	Izrada promotivno-informativnog materijala sprovodiće se kontinuirano svake godine, minimum 1 publikacija u pola godine.
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 1.2: Korišćenje medijskog programa za promociju uspješnih preduzetničkih priča i društveno odgovornih privrednih subjekata

Mjera:	Korišćenje medijskog programa za promociju uspješnih preduzetničkih priča i društveno odgovornih privrednih subjekata
Ciljevi:	Uvođenje redovnih emisija u medijski program na temu preduzetništva uopšte, ženskog preduzetništva i sl. Isticanjem pozitivnih primjera društvene odgovornosti i uspješnih poslovnih priča podići nivo preduzetničke kulture.
Nosilac:	Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa lokalnim radio emiterom
Korisnici:	Preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	Iniciranje uvođenja emisija na temu preduzetništva, minimum jednom mjesečno
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 1.3: Kreiranje baze preduzetnika i privrednih društava i podsticanje udruživanja

Mjera:	Kreiranje baze preduzetnika i privrednih društava i podsticanje udruživanja
Ciljevi:	Uvid u broj i strukturu preduzetnika i privrednih društava na teritoriji opštine Kotor, bolja komunikacije i buduća programska podrške. Networking je veoma bitan za uspjeh preduzetnika – razmjena informacija, zajedničko rješavanje problema, lobiranje za zajedničke interese, kreiranje zajedničkog proizvoda, motivacija, uzajamna podrška i sl. Cilj opštine je da podstiče udruživanje i pomogne aktivnosti udruženja.
Nosilac:	Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa stručnim saradnicima
Korisnici:	Preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor i poslovna i strukovna udruženja i/ili klasteri sa sjedištem na području opštine
Sprovođenje:	Kreiranje baze preduzetnika i privrednih društava na teritoriji opštine Kotor. Redovni sastanci sa predstavnicima udruženja shodno potrebama, a min 4 puta godišnje. Zajedničke obuke i radionice i sl.
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020-2024, Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 1.4: Organizovanje i/ili učešće na takmičenjima i sajmovima iz oblasti dječijeg ili omladinskog preduzetništva, posjete privrednicima

Mjera:	Organizovanje i/ili učešće na takmičenjima i sajmovima iz oblasti dječijeg ili omladinskog preduzetništva, posjete privrednicima
--------	--

Ciljevi:	Razvijati preduzetničke sposobnosti djece i mladih, podsticati njihovu kreativnost i inovativnost, stvaranje preduzetničke klime u školama
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa školama i/ili udruženjima, Sekretarijatom za kulturu, sport i društvene djelatnosti, omladinskim klubovima i sl.
Korisnici:	Djeca i omladina
Sprovođenje:	Organizacija, suorganizacija ili sponzorstvo takmičenja iz oblasti dječijeg ili omladinskog preduzetništva, učešće na sajmovima dječijeg ili omladinskog preduzetništva (u zemlji i inostranstvu), posjete privrednicima. (minimum dva puta godišnje)
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 1.5: Uvođenje nagrade za izbor "Preduzetničke ideje godine" i uvođenje tzv. "Zelene zvjedice" kao simbola održivosti i ekološke osvještosti

Mjera:	Uvođenje nagrade za izbor "Preduzetničke ideje godine" i uvođenje tzv. "Zelene zvjedice" kao simbola održivosti i ekološke osvještosti
Ciljevi:	Nagraditi uspješne preduzetnike/društva čije ideje su inovativne, održive i ekološki osvještene
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa NVU
Korisnici:	Preduzetnici/društva čije ideje su inovativne (nove ideje, ideje koje imaju uticaj na društvo u cijelini i sl.), održive i ekološki osvještene (zastupljenost domaćih organskih proizvoda u menijima, selektivno odlaganje otpada, ambalaža, energetska efikasnost, zelene zgrade i sl.)
Sprovođenje:	Nezavisna Komisija utvrđuje kriterijume i vrši odabir najbolje ideje, odnosno dodjeljuje zelenu zvijezdicu
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

2. JAČANJE KONKURENTNOSTI

Mjera 2.1: Online platforma za privredu i investitore

Mjera:	Online platforma za privredu i investitore
Ciljevi:	Kreiranje platforme za privredu i investitore kako bi budući investitori na jednom mjestu dobili sve neophodne informacije vezano za poslovni ambijent (uslov za BFC SEE sertifikat)
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj

Korisnici:	Privreda i investitori, građani
Sprovođenje:	Troškovi kreiranja i obuka za ažuriranje platforme
Rok:	Decembar, 2022. god.
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor za 2022. godinu

Mjera 2.2: Formiranje Privrednog savjeta

Mjera:	Formiranje Privrednog savjeta
Ciljevi:	Jačanje JPD, bolja saradnja i zajedničko planiranje, zadovoljen jedan od uslova za BFC sertifikat
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj
Korisnici:	Građani opštine
Sprovođenje:	Donošenje Odluke o formiranju i izbor članova savjeta
Rok:	Decembar 2022. god.
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024

Mjera 2.3: Promocija Kotorskog markata kao lokalne turističke atrakcije

Mjera:	Promocija Kotorskog markata kao lokalne turističke atrakcije
Ciljevi:	Zaštiti Kotski markat (pjacu) kao nepokretno i nematerijalno dobro Crne Gore, lokalna atrakcija prepoznatljiva u svijetu, povećan broj posjetilaca, veća prodaja lokalnih i domaćih proizvoda
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj, Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine, JP Komunalno Kotor, OJU Muzeji, JU Pomorski muzej CG, Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora
Korisnici:	Građani, turisti, zakupci
Sprovođenje:	<p>Sprovođenje ove mjere podrazumjeva udruženo djelovanje svih ključnih aktera i veliku investiciju kada je u pitanju adaptacija kako bi se markatu vratio stari sjaj.</p> <p>Aktivnosti koje Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj može sprovesti su: inicirati razgovore sa ključnim akterima, promovisati lokalnu (organsku) proizvodnju, ažurirati bazu registrovanih proizvođača (zakupaca), izrada promotivnog materijala za turiste dvojezično, učešća na sajmovima i sl.</p>
Rok:	Decembar 2024. god.
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Program rada Direkcije za uređenje i izgradnju, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

--	--

Mjera 2.4: Očuvanje fonda drvenih barki kao autentičnih plovila i unapređenje zanata izgradnje i održavanja drvenih barki

Mjera:	Očuvanje fonda drvenih barki kao autentičnih plovila i unapređenje zanata izgradnje i održavanja drvenih barki
Ciljevi:	Unapređenje zanata izgradnje i održavanja drvenih barki, kao autentičnih plovila, formiranje baze vlasnika drvenih barki, finansijska podrška vlasnicima
Nosilac:	Opština Kotor - Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa Sekretarijatom za zaštitu prirodne i kulturne baštine, Lučkom kapetanijom Kotor, udruženjima i vlasnicima barki
Korisnici:	Vlasnici drvenih barki
Sprovođenje:	Donošenje Odluke, raspodjela sredstava putem Javnog poziva
Rok:	Sve 4 godine kontinuirano
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 2.5: Izrada studije opravdanosti formiranja slobodne zone

Mjera:	Izrada studije opravdanosti formiranja slobodne zone
Ciljevi:	Sagledavanje mogućnosti formiranja slobodne zone
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj, stručni tim za izradu studije
Korisnici:	Privredna društva
Sprovođenje:	Imenovanje stručnog tima za izradu studije, definisanje programskog zadatka, izrada studije
Rok:	Decembar, 2023.godine
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja Opštine Kotor 2020-2024, Projektna ideja 2.1.10

3. EDUKACIJA, MENTORSKA I SAVJETODAVNA PODRŠKA

Mjera 3.1: Organizovanje tematskih radionica, seminara, info dana, konferencija

Mjera:	Organizovanje tematskih događaja (radionica, seminara, info dana, konferencija...)
Ciljevi:	Poboljšati razvoj preduzetničkih kompetencija, znanja i vještina kroz organizaciju obuka, a vezano za razne aspekte poslovanja i za određene ciljne grupe preduzetnika u smislu vrste djelatnosti, veličine preduzeća, stadijuma razvoja, potreba i sl.

Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa ekspertima
Korisnici:	Preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	Organizacija minimum 3 događaja godišnje
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine.
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 3.2: Mentorske i savjetodavne usluge

Mjera:	Mentorske i savjetodavne usluge
Ciljevi:	Podrška privrednicima (postojećim i budućim)
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa saradnicima - mentorima
Korisnici:	Preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	INFO SRIJEDA u biznis centru – zainteresovani postojeći i budući preduzetnici se mogu u direktnom kontaktu sa službenicima/-cima Sekretarijata, informisati, dobiti savjet ili konsultaciju vezano za poslovanje.
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine.
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024

Mjera 3.3: EU fondovi – edukacija i jačanje lokalnih kapaciteta

Mjera:	EU fondovi – edukacija i jačanje lokalnih kapaciteta
Ciljevi:	Unaprijediti nivo znanja ključnih aktera: preduzetnika, MMSP i poslovnih udruženja o programima podrške EU i stvoriti kapacitete za povlačenje sredstava iz dostupnih evropskih fondova.
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa Kancelarijom pripremu i upravljanje projektima koji se finansiraju od strane EU
Korisnici:	Preduzetnici i MMSP, kao i poslovna udruženja sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	obuke, sastanci, radionice, seminari
Rok:	Kontinuirano
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024

4. FINANSIJSKA PODRŠKA ZA ZAPOČINJANJE I RAZVOJ BIZNISA

Mjera 4.1: Podrška za žensko preduzetništvo

Mjera:	Podrška za žensko preduzetništvo
Ciljevi:	Podržati i osnažiti žene u biznisu, započinjanje biznisa i/ili razvoj postojećih, samozapošljavanje i zapošljavanje, podrška marginalnim grupama i samohranim majkama.
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj
Korisnici:	Preduzetnice i MMSP u kojima su žene nosioci biznisa, a koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	Dodijela bespovratnih sredstva putem Javnog poziva
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020-2024, Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu ("Sl.list CG - opštinski propisi" br. 15/20 i 028/21), i Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 4.2: Podrška za razvoj preduzetništva mladih

Mjera:	Podrška za razvoj preduzetništva mladih
Ciljevi:	Podržati i osnažiti mlade u biznisu, podržati njihove ideje i inovativnost, kreativanost i razvijati preduzetnički duh i način razmišljanja.
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj u saradnji sa Omladinskim klubom Kotor i sa Sekretarijatom za kulturu, sport i društvene djelatnosti
Korisnici:	Mladi do 30 godine starosti - budući i sadašnji preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	Dodjela bespovratnih sredstava putem Javnog poziva
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020-2024, Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za podršku preduzetništvu mladih koja će biti donijeta u 2022. god., Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 4.3: Podrška za preduzetnike i MMSP za započinjanje ili razvoj biznisa sa akcentom na jačanje konkurentnosti

Mjera:	Podrška za preduzetnike i MMSP za započinjanje ili razvoj biznisa sa akcentom na jačanje konkurentnosti
Ciljevi:	Podsticaj preduzetnicima i MMSP koji započinju ili razvijaju biznis , a posebno za strateški nastup na tržištu (marketinški planovi, istraživanje tržišta i sl.), korišćenje digitalnih usluga (digitalni marketing, dizajn, vizuelni identitet, izrada website-a), stručno usavršavanje i osposobljavanje zaposlenih i unapređenje software-a.
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj
Korisnici:	Preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	Subvencije putem Javnog poziva u visini do 50% troškova
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020-2024, Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za započinjanje biznisa ili razvoj postojećih aktivnosti koja će biti donijeta do kraja 2022. godine, Odluka obudžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 4.4: Podrška za razvoj održivog (zelenog) turizma u ruralnim područjima

Mjera:	Podrška za razvoj održivog (zelenog) turizma u ruralnim područjima
Ciljevi:	Razvoj zelenog preduzetništva kroz seoski turizam i inovativne poslovne aktivnosti inspirisane prirodom, tradicijom, lokalnim resursima i njihovim održivim korišćenjem
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj
Korisnici:	Fizička lica (rezidenti i nerezidenti) i pravna lica koja imaju stalno prebivalište/boravište ili sjedište firme u Kotoru i vlasnici ili dugogodišnji zakupci nepokretne imovine u ruralnom području opštine koja obuhvataju: sela i zaseoke Krivošija, Velike i Male Zalaze, Donji i Gornji Grbalj, Kostanjica, Gornji Morinj, Gornji Orahovac, Špiljari, Škaljari, Trojica, Kavač, Mirac i Gornji Stoliv.
Sprovođenje:	Učešće u troškovima do 50% za ulaganje u razvoj ruralnog turizma – uređenje terena, livada, voćnjaka, vidikovaca u sklopu domaćinstva koje je u funkciji pružanja turističkih ili ugostiteljskih usluga u ruralnom području, organska proizvodnja, proširenje ponude za turiste (degustacija, izložbeni prostor, sportske aktivnosti...) itd. Sprovođenje će se odvijati na osnovu Javnog poziva. Iniciranje izrade katastra poljoprivrednih zemljišta u vlasništvu Opštine Kotor kao i iniciranje pokretanja projekta valorizacije Gornjeg Stoliva, Špiljara i San Giovannia.

Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020-2024, Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za podršku razvoju ruralnog turizma koja će biti donijeta u 2022. god., Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

5. RAZVOJ PREDUZETNIČKE INFRASTRUKTURE

Mjera 5.1: Preduzetnički kutak u saradnji sa osnovnim i srednjim školama

Mjera:	Preduzetnički kutak u saradnji sa osnovnim i srednjim školama
Ciljevi:	Stvaranje preduzetničkog okruženja u školama, razvoj preduzetničkih znanja i vještina učenika. Sticanje radnih navika i razvijanje preduzetničkog duha od ranih godina života. Otkrivanje vlastitih kreativnosti i sposobnosti. Timski rad, odgovornost, inovativnost.
Nosilac:	Osnovne i srednje škole opštine Kotor, kao i Resursni centar za sluh i govor Kotor, uz finansijsku podršku Opštine Kotor, Sekretarijata za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj i u saradnji sa Sekretarijatom za kulturu, sport i društvene djelatnosti i privrednicima.
Korisnici:	Učenici osnovnih škola i Resursnog centra, korisnici preduzetničkog kutka
Sprovođenje:	Finansiranje troškova opremanja i nabavke materijala potrebnog za pokretanje rada preduzetničkog kutka
Rok:	Kontinuirano sve 4 godine
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 5.2: Kotor Smart City

Mjera:	Kotor Smart City
Ciljevi:	Digitalizacija usluga, modernizacija rada javne uprave, približavanje lokalne uprave građanima, bolja informisanost, bolja komunikacija, podrška startup kompanijama
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj
Korisnici:	Građani Kotora i privrednici, postojeći i budući, koji su 100% u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem odnosno sjedištem na teritoriji opštine Kotor
Sprovođenje:	Pokretanje inicijative za elektronsko praćenje stanja podnijetih zahtjeva (npr. građevinske dozvole), saradnja i podrška korisnicima Digitalnog Inovativnog Huba (DIH) i ICT sektoru u opštini Kotor

Rok:	Sve 4 godine kontinuirano
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020-2024, Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor (za svaku godinu)

Mjera 5.3: Biznis Centar u multimedijalnoj sali Kulturnog centra

Mjera:	Biznis Centar u multimedijalnoj sali Kulturnog centra
Ciljevi:	Biznis Centar će služiti za pružanje podrške postojećim i budućim preduzetnicima i MMSP, za održavanje različitih oblika edukacija i radionica, seminara, sastanaka i ostalih događaja samostalno ili u saradnji sa partnerima.
Nosilac:	Opština Kotor, Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj, KC "Nikola Đurković"
Korisnici:	Budući i postojeći preduzetnici i MMSP koji su u cijelosti u privatnom vlasništvu i sa prebivalištem, odnosno sjedištem u opštini Kotor
Sprovođenje:	Troškovi opremanja postojećeg Biznis centra tj. multimedijalne sale u KC "Nikola Đurković" (poboljšanje interneta, telefon, printer, scanner, flip chart i sitni kancelarijski inventar), susreti sa poslovnom zajednicom – predavanja, radionice, seminari, sastanci.
Rok:	Decembar, 2022. god.
Pravni osnov:	Strateški plan razvoja opštine Kotor 2020-2024, Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024, Odluka o budžetu opštine Kotor za 2022. godinu

Mjera 5.4: Pokretanje inicijative za formiranje razvojne agencije

Mjera:	Pokretanje inicijative za formiranje razvojne agencije
Ciljevi:	Formiranjem razvojne agencije na lokalnom nivou se želi postići održivi razvoj ovog područja, unaprijediti postojeće razvojne aktivnosti i planirati budući razvoj u skladu sa potrebama područja.
Nosilac:	Opština Kotor
Korisnici:	Građani, poslovna udruženja, preduzetnici i privredna društva na području opštine Kotor
Sprovođenje:	Pokretanje inicijative za formiranje razvojne agencije - sastanci i dogovori sa ključnim akterima, primjeri dobre prakse i transfer znanja u saradnji sa razvojnim agencijama u okruženju.
Rok:	2024
Pravni osnov:	Program razvoja preduzetništva u opštini Kotor 2021-2024

NAPOMENA:

Ovim Programom su predviđeni Javni pozivi za raspodjelu sredstava ženskom preduzetništvu, preduzetništvu mladih, započinjanju i razvoju biznisa, za razvoj ruralnog turizma...Korisnici mogu aplicirati za sve pozive, međutim u jednoj kalendarskoj godini,

ukoliko zadovolje uslove poziva, mogu biti korisnici najviše dvije mjere.

Ukoliko bude veći broj zahtjeva za dobijanje podsticajnih mjera po Javnom pozivu, proporcionalno će se smanjiti iznos podrške ili u zavisnosti od broja zahtjeva.

Programom nisu obuhvaćeni podsticaji za razvoj poljoprivrede jer se Program podsticajnih mjera subvencija u poljoprivredi na području opštine Kotor donosi za svaku godinu, a na osnovu Odluke o podsticajima u razvoj poljoprivrede ("Sl.list CG – opštinski propisi, br.050/17, 010/20). Osim toga, registracija preduzetnika, DOO ili drugog pravnog lica nije uslov za registraciju poljoprivrednih gazdinstava.

VI UPRAVLJANJE, MONITORING I IZVJEŠTAVANJE

UPRAVLJANJE

Program se implementira i prati kroz godišnje akcione planove, koji definišu aktivnosti koje se sprovode na godišnjem nivou, a za svaku aktivnost definišu se očekivani rezultati, okvirna finansijska sredstva i period sprovođenje.

Za pripremu godišnjeg akcionog plana odgovoran je Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj.

MONITORING

Sa ciljem praćenja realizacije Programa razvoja preduzetništva definisan je monitoring sistem koji uključuje indikatore (pokazatelje) uspješnosti za svaku aktivnost i očekivane rezultate.

Za redovno i kontinuirano praćenje sprovođenja ovog Programa i akcionog plana staraćese Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj.

IZVJEŠTAVANJE

Sekretarijat za razvoj preduzetništva, komunalne poslove i saobraćaj će jednom godišnje pripremiti izvještaj o sprovođenju Programa razvoja preduzetništva i akcionog plana, koji se proslijeđuje skupštini.

VII AKCIONI PLAN I FINANSIJSKI OKVIR ZA 2022. GODINU

AKCIONI PLAN RAZVOJA PREDUZETNIŠTVA ZA 2022. GODINU

Područje programa: 1	Promocija preduzetništva			
Mjera: 1.1	Izrada promotivno-informativnog materijala			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva (u eurima):	Period sprovođenja (kvartal):
Izrada brošura, letaka, vodiča, postera	Broj publikacija	1 nova brošura, letak, vodič ili poster	250,00 (dizajn i štampa)	II,III
Mjera: 1.2	Korišćenje medijskog programa za promociju uspješnih preduzetničkih priča i društveno odgovornih privrednih subjekata			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Zakup medijskog programa	Broj gostovanja	4 gostovanja	400,00 (4 x 100,00)	I,II,III,IV
Mjera: 1.3	Kreiranje baze preduzetnika i privrednih društava i podsticanje udruživanja			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Ažuriranje baze preduzetnika i privrednih društava na teritoriji opštine Kotor	Broj inputa	2 baze preduzetnika i privrednih društava (po djelatnostima).	Redovna aktivnost	I,II,III,IV
Zajednička edukacija članova udruženja	Broj organizovanih radionica	1 radionica	500,00 (trener ili predavač, osvježenje)	II
Sastanci sa udruženjima	Broj sastanaka	min 2	-	II,IV
Mjera: 1.4	Organizovanje i/ili učešće na takmičenjima i sajmovima iz oblasti dječijeg ili omladinskog preduzetništva, posjete privrednicima			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Organizovanje i/ili učešće na takmičenjima i	Broj manifestacija	min 1 manifestacija	600,00 (nagradni fond ili zakup štanda,	III,IV

sajmovima iz oblasti dječijeg ili omladinskog preduzetništva (npr. prevoz, nagrade, osvježenje, zakup izložbenog prostora i sl.)			osvježenje)	
Posjete privrednicima, poljoprivrednim gazdinstvima i sl.	Broj posjeta	min 1 posjeta	500,00 (prevoz i osvježenje)	II
Područje programa: 2	Jačanje konkurentnosti			
Mjera 2.1	Online platforma za privredu i investitore (uslov za sertifikat BFC tj. sertifikat o povoljnom poslovnom okruženju)			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Izrada platforme i obuka za ažuriranje podataka	Izrađen website, broj lica obučanih za ažuriranje podataka	Privrednicima i investitorima su dostupne informacije online i zadovoljen jedan od uslova za BFC sertifikat	2.000,00 (izrada website-a)	I,II
Mjera 2.2	Formiranje Privrednog savjeta (uslov za BFC)			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Donošenje Odluke o formiranju Privrednog savjeta	Donešena Odluka	Odluka	-	II
Formirati Privredni savjet	Formiran privredni savjet	Privredni savjet kao osnov za jačanje JPD, zadovoljen jedan od uslova za BFC sertifikat	-	III

Mjera: 2.3		Promocija Kotorskog markata kao lokalne turističke atrakcije		
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Iniciranje razgovora sa ključnim akterima	Broj sastanaka	Cilj je da što više ljudi pristupi inicijativi da se Kotorski markat zaštiti kao nepokretno i nematerijalno kulturno dobro Crne Gore, što bi imalo uticaja na još bolju turističku promociju lokalnih atrakcija.	-	I,II
Ažuriranje baze proizvođača (zakupaca tezgi)	Broj proizvođača (zakupaca tezgi)	Kreirana baza lokalnih proizvođača u cilju promocije zdrave organske hrane kao turističke ponude grada.	-	I,II
Izrada promotivnog materijala za turiste (dvojezično)	Broj publikacija	Izrađena brošura o markatu, dvojezično, za turiste	600,00 (dizajn i štampa, prevod)	I,II
Mjera:2.4		Očuvanje fonda drvenih barki kao autentičnih plovila i unapređenje zanata izgradnje i održavanja drvenih barki		
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Inicijalni sastanak sa vlasnicima drvenih barki sa ciljem određivanja nadležnosti za donošenje Odluke o načinu	Broj prisutnih	Dogovor u vezi sa temom sastanka	-	I

raspodjele sredstva				
Donošenje Odluke o načinu raspodjele	Odluka	Odluka, formirana komisija za raspodjelu	-	I,II
Javni poziv	Objavljen	Dodijeljena sredstva	15.000,00	II
Područje programa: 3	Edukacija, mentorska i savjetodavna podrška			
Mjera: 3.1	Organizacija tematskih događaja (radionica, seminara, info dana, konferencija...)			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Organizacija događaja	Broj događaja	min 3	1.000,00 (trener ili predavač, reklamni materijal, voda)	I,II,IV
Mjera: 3.2	Mentorske i savjetodavne usluge			
Aktivnost	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Pružanje savjetodavnih usluga	Broj korisnika usluga	Bolja informisanost postojećih i budućih preduzetnika	Redovna aktivnost	I,II,III,IV
Područje programa:4	Finansijska podrška za započinjanje i razvoj biznisa			
Mjera: 4.1	Podrška za žensko preduzetništvo			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Javni poziv	Objavljen	Dodijeljena sredstva	15.000,00	II
Mjera: 4.2	Podrška za razvoj preduzetništva mladih			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Donošenje odluke o podršci	Donošena Odluka	Odluka	-	III,IV

biznisima mladih				
Javni poziv	Objavljen	Dodijeljena sredstva	3.000,00	III,IV
Mjera: 4.3	Podrška za preduzetnike i MMSP za započinjanje ili razvoj biznisa sa akcentom na jačanje konkurentnosti			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Donošenje Odluke o podršci preduzetnicima i MMSP za jačanje konkurentnosti	Donošena Odluka	Odluka	-	III,IV
Javni poziv	Objavljen	Dodijeljena sredstva	3.000,00	III,IV
Mjera: 4.4	Podrška za razvoj održivog (zelenog) turizma u ruralnim područjima			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Donošenje Odluke o podršci razvoju ruralnog turizma	Donošena Odluka	Odluka	-	III,IV
Javni poziv	Objavljen	Dodijeljena sredstva	4.000,00	III,IV
Područje programa: 5	Razvoj preduzetničke infrastrukture			
Mjera: 5.1	Preduzetnički kutak u saradnji sa osnovnim i srednjim školama			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Opremanje i nabavka materijala za preduzetnički Kutak u osnovnim školama	Broj preduzetničkih kutaka	Stvaranje preduzetničke klime u školama	3.000,00	III,IV
Mjera: 5.2	Kotor Smart City			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska	Period sprovođenja

			sredstva:	(kvartal):
Pokretanje inicijative za uspostavljanje elektronskog praćenja stanja podnijetih zahtjeva (npr. građevinske dozvole) (konsultacije sa nadležnim organima i službama)	Broj sastanaka	Pokrenuto uspostavljanje elektronskog praćenja podnijetih zahtjeva što bi olakšalo poslovanje i zadovoljilo jedan od uslova za BFC sertifikat	-	III,IV
Saradnja sa Digitanim inovacionim centrom (DIH) i korisnicima istog	Broj sastanaka	Sagledanje potreba korisnika po pitanju edukacija, studijskih putovanja i povezivanja, a sa ciljem budućeg planiranja aktivnosti kako bi se podržao razvoj ITC sektora u Kotoru.	-	III
Mjera:5.3	Biznis centar u multimedijalnoj sali Kulturnog centra			
Aktivnost:	Indikator:	Očekivan rezultat:	Potrebna finansijska sredstva:	Period sprovođenja (kvartal):
Poboljšanje interneta i ozvučenja	Poboljšan internet i ozvučenje	Bolja iskorišćenost biznis centra, obzirom da je nedostatak interneta ograničavao aktivnosti u istom.	300,00	III,IV
UKUPNO:			49.150,00	

